

ЗАХИСТИ СВОЇ ГРОМАДЯНСЬКІ ПРАВА!

Захисти свої громадянські права!

Захисти свої громадянські права! Черкаси 2012.

Упорядник: Фролов Володимир.
Відповідальний за випуск: Михлик Максим.

Видання даного посібника здійснено в рамках реалізації проекту ЧОО КВУ «Захисти свої громадянські права!» - надання юридичної допомоги у стосунках з владою» і стало можливим завдяки грантовій підтримці в межах проекту «Мікрогранти для адвокаційних громадських ініціатив Черкащини», який виконується Товариством фахівців з промислового менеджменту за фінансування Міжнародного Фонду "Відродження".

Думки висловлені в посібнику не обов'язково відображають погляди ЧОО КВУ, представників Товариства фахівців з промислового менеджменту та Міжнародного Фонду "Відродження".

Наша адреса:
18000, м. Черкаси, вул. Ільїна 266/2, к.1, або 18000, м. Черкаси, а/с 106
тел. (0472) 368547; електронна пошта: cvu@uch.net, cvu_ck@ukr.net

© Всі права застережені.
При передруку посилання на ЧОО Комітету виборців України обов'язкове.

Друк ПП Пасічник. Наклад 1000 примірників.

ЗМІСТ

ПРАКТИЧНІ МАТЕРІАЛИ ДЛЯ ЮРИДИЧНОГО ЗАХИСТУ

- ЗВЕРНЕННЯ ГРОМАДНЯ. ЗРАЗКИ ЮРИДИЧНИХ ДОКУМЕНТІВ
- КОРОТКО ПРО СУДОВИЙ ЗБІР
- ЯК ЕФЕКТИВНО ЗВЕРНУТИСЬ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ. СІМ ОБОВ'ЯЗКОВИХ ЗАПИТАНЬ ЩОДО ПРИЙНЯТНОСТІ

КОНТАКТНА ІНФОРМАЦІЯ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

- ОРГАНИ ВЛАДИ НАЦІОНАЛЬНОГО РІВНЯ
- ОРГАНИ ВЛАДИ ОБЛАСНОГО РІВНЯ
- ОРГАНИ ВЛАДИ РАЙОННОГО РІВНЯ
- ОРГАНИ СУДОВОЇ ВЛАДИ

ІСТОРІЇ УСПІХУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В АДВОКАСІ-КАМПАНІЯХ

- АДВОКАСІ
- СПІВПРАЦЯ З ДЕРЖАВНИМИ ОРГАНАМИ
- ПОЛІПШЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ
- ГРОМАДСЬКИЙ АКТИВІЗМ

ПРАКТИЧНІ МАТЕРІАЛИ ДЛЯ ЮРИДИЧНОГО ЗАХИСТУ

- ЗВЕРНЕННЯ ГРОМАДЯН. ЗРАЗКИ ЮРИДИЧНИХ ДОКУМЕНТІВ

Конституція України проголошує народ носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні (ст. 5), визнає принцип верховенства права (ст.8). Громадяни України мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом (ст.24), вони мають право брати участь в управлінні державними справами (ст.38).

Усі мають право направляти індивідуальні чи колективні письмові звернення або особисто звертатися до органів державної влади, органів місцевого самоврядування та посадових і службових осіб цих органів, що зобов'язані розглянути звернення і дати обґрунтовану відповідь у встановлений законом строк (ст.40).

Насамперед потрібно визначитися до якого саме органу звернутися особисто або направити звернення чи скаргу, щоб вони були розглянуті компетентно і швидко.

Закон України «Про місцеві державні адміністрації», передбачає, що вони забезпечують додержання прав і свобод громадян, розглядають звернення громадян, не стягуючи плати (ст.21).

Громадяни звертаються до місцевих державних адміністрацій у вирішенні питань, що належать до сфери повноважень місцевих державних адміністрацій (ст.38) Посадові особи місцевих державних адміністрацій зобов'язані розглянути звернення громадян і не пізніше, ніж у визначений законом термін прийняти рішення або дати обґрунтовану відповідь. Посадові особи проводять особистий прийом громадян у порядку, визначеному законом.

Рішення посадових осіб місцевих державних адміністрацій можуть бути оскаржені Президенту України, органу виконавчої влади вищого рівня, Уповноваженому Верховної Ради України з прав людини або до суду.

Основним правовим актом, що регулює спосіб улагодження справ через органи державної виконавчої влади є закон України «Про звернення громадян». Закон регулює питання практичної реалізації громадянами України наданого їм Конституцією України права вносити в органи державної влади, об'єднання громадян відповідно до їх статуту пропозиції про поліпшення їх діяльності, викривати недоліки в роботі, оскаржувати дії посадових осіб, державних і громадських органів (ст.1). Закон забезпечує громадянам України можливості для участі в управлінні державними і громадськими справами, для впливу на поліпшення роботи органів державної влади і місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, для відстоювання своїх прав і законних інтересів та відновлення їх у разі порушення.

У сфері управлінської діяльності можуть бути оскаржені такі рішення, дії (бездіяльність), внаслідок яких:

- порушено права і законні інтереси чи свободи громадянина (групи громадян);
- створено перешкоди для здійснення громадянином його прав і законних інтересів чи свобод;
- незаконно покладено на громадянина які-небудь обов'язки або його незаконно притягнуто до

відповідальності (ст.4).

Вимоги до звернення (ст.5).

Звернення адресуються органам державної влади ... до повноважень яких належить вирішення порушених у зверненнях питань.

У зверненні має бути зазначено прізвище, ім'я, по батькові, місце проживання громадянина, викладено суть порушеного питання, зауваження, пропозиції, заяви чи скарги, прохання чи вимоги.

Звернення може бути усним (викладеним громадянином і записаним посадовою особою на особистому прийомі) чи письмовим, надісланим поштою або переданим громадянином до відповідного органу, установи особисто чи через уповноважену ним особу, якщо ці повноваження оформлені відповідно до чинного законодавства.

Звернення може бути подано як окремою особою (індивідуальне), так і групою осіб (колективне). Письмове звернення повинно бути підписано заявником (заявниками) із зазначенням дати.

Звернення, оформлене без дотримання цих вимог, повертається заявникові з відповідними роз'ясненнями не пізніше як через десять днів від дня його надходження, крім випадків, передбачених частиною першою статті 7 цього Закону.

Звернення, оформлені належним чином і подані у встановленому порядку, підлягають обов'язковому прийняттю та розгляду (ст.7)

Забороняється відмова в прийнятті та розгляді звернення з посиланням на політичні погляди, партійну належність, стать, вік, віросповідання, національність громадянина, незнання мови звернення.

Якщо питання, порушені в одержаному органом державної влади, місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями незалежно від форм власності, об'єднаннями громадян або посадовими особами зверненні, не входять до їх повноважень, воно в термін не більше п'яти днів пересилається ними за належністю відповідному органу чи посадовій особі, про що повідомляється громадянину, який подав звернення. У разі, якщо звернення не містить даних, необхідних для прийняття обґрунтованого рішення органом чи посадовою особою, воно в той же термін повертається громадянину з відповідними роз'ясненнями.

Забороняється направляти скарги громадян для розгляду тим органам або посадовим особам, дії чи рішення яких оскаржуються.

Законодавчо визначено звернення, які не підлягають розгляду та вирішенню (ст.8) Так, письмове звернення без зазначення місця проживання, не підписане автором (авторами), а також таке, з якого неможливо встановити авторство, визнається анонімним і розгляду не підлягає.

Не розглядаються повторні звернення одним і тим же органом від одного і того ж громадянина з одного і того ж питання, якщо перше вирішено по суті, а також ті звернення, терміни розгляду яких передбачено статтею 17 цього Закону, та звернення осіб, визнаних судом недієздатними.

Рішення про припинення розгляду такого звернення приймає керівник органу, про що повідомляється особі, яка подала звернення.

Забороняється переслідування громадян і членів їх сімей за подання звернення до органів державної влади, місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, об'єднань громадян, посадових осіб за критику у зверненні їх діяльності та рішень.

Ніхто не може бути примушений до подання власного чи підписання колективного звернення або участі в акціях на підтримку звернень інших осіб чи організацій (ст.9)

Не допускається розголошення одержаних із звернень відомостей про особисте життя громадян без їх згоди чи відомостей, що становлять державну або іншу таємницю, яка охороняється законом, та іншої інформації, якщо це ущемлює права і законні інтереси громадян. Не допускається з'ясування даних про особу громадянина, які не стосуються звернення. На прохання громадянина, висловлене в усній формі або зазначене в тексті звернення, не підлягає розголошенню його прізвище, місце проживання та роботи.

Ця заборона не поширюється на випадки повідомлення інформації, що міститься у зверненні, особам, які мають відношення до вирішення справи (ст.10).

Порядок розгляду звернень громадян визначений статтями 14-26 ЗУ «Про звернення громадян»

Пропозиції (зауваження), заяви (клопотання), скарги Героїв Радянського Союзу, Героїв Соціалістичної Праці, інвалідів Великої Вітчизняної війни розглядаються першими керівниками державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій особисто (ст.ст.14 – 16,20).

Органи державної влади і місцевого самоврядування, підприємства, установи, організації незалежно від форм власності, об'єднання громадян, посадові особи зобов'язані об'єктивно і вчасно розглянути пропозиції (зауваження), заяви (клопотання), перевіряти викладені в них факти, приймати рішення відповідно до чинного законодавства і забезпечувати їх виконання, повідомляти громадян про наслідки розгляду.

Відповідь за результатами розгляду заяв (клопотань) в обов'язковому порядку дається тим органом, який отримав ці заяви і до компетенції якого входить вирішення порушених у заявах (клопотаннях) питань, за підписом керівника або особи, яка виконує його обов'язки.

Рішення про відмову в задоволенні вимог, викладених у заяві (клопотанні), доводиться до відома громадянина в письмовій формі з посиланням на Закон і викладенням мотивів відмови, а також із роз'ясненням порядку оскарження прийнятого рішення (ст.15) Скарга на дії чи рішення органу державної влади, органу місцевого самоврядування, підприємства, установи, організації, об'єднання громадян, засобів масової інформації, посадової особи подається у порядку підлеглості вищому органу або посадовій особі, що не позбавляє громадянина права звернутися до суду відповідно до чинного законодавства, а в разі відсутності такого органу або незгоди громадянина з прийнятим за скаргою рішенням - безпосередньо до суду (ст.16).

Скарги на рішення загальних зборів членів колективних сільськогосподарських підприємств, акціонерних товариств, юридичних осіб, створених на основі колективної власності, а також на рішення вищих державних органів вирішуються в судовому порядку.

Громадянин може подати скаргу особисто або через уповноважену на це іншу особу. Скарга в інтересах громадянина за його уповноваженням, оформленим у встановленому законом порядку, може бути подана іншою особою, трудовим колективом або організацією, яка здійснює правозахисну діяльність.

До скарги додаються наявні у громадянина рішення або копії рішень, які приймалися за його зверненням раніше, а також інші документи, необхідні для розгляду скарги, які після її розгляду повертаються громадянину.

Скарга на рішення, що оскаржувалось, може бути подана до органу або посадовій особі вищого рівня протягом одного року з моменту його прийняття, але не пізніше одного місяця з часу ознайомлення громадянина з прийнятим рішенням. Скарги, подані з порушенням зазначеного терміну, не розглядаються.

Пропущений з поважної причини термін може бути поновлений органом чи посадовою особою, що розглядає скаргу.

Рішення вищого державного органу, який розглядав скаргу, в разі незгоди з ним громадянина може бути оскаржено до суду в термін, передбачений законодавством України (ст.17)

Розділ 2. Права і обов'язки громадян в процесі розгляду звернень громадян

Законом закріплено права громадянина при розгляді його заяви та скарги(ст.18), та визначено обов'язки органів влади (ст.19).

Громадянин, який звернувся із заявою чи скаргою до органів державної влади, місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, об'єднань громадян, засобів масової інформації, посадових осіб, має право:

- особисто викласти аргументи особі, що перевіряла заяву чи скаргу, та брати участь у перевірці поданої скарги чи заяви;

- знайомитися з матеріалами перевірки;

- подавати додаткові матеріали або наполягати на їх запиті органом, який розглядає заяву чи скаргу;

- бути присутнім при розгляді заяви чи скарги;

- користуватися послугами адвоката або представника трудового колективу, організації, яка здійснює правозахисну функцію, оформивши це уповноваження у встановленому законом порядку;

- одержати письмову відповідь про результати розгляду заяви чи скарги;

- висловлювати усно або письмово вимогу щодо дотримання таємниці розгляду заяви чи скарги;

- вимагати відшкодування збитків, якщо вони стали результатом порушень встановленого порядку розгляду звернень.

Органи державної влади і місцевого самоврядування, підприємства, установи, організації незалежно від форм власності, об'єднання громадян, засоби масової інформації, їх керівники та інші посадові особи в межах своїх повноважень зобов'язані:

- об'єктивно, всебічно і вчасно перевіряти заяви чи скарги;

- у разі прийняття рішення про обмеження доступу громадянина до відповідної інформації при розгляді заяви чи скарги скласти про це мотивовану постанову;

- на прохання громадянина запрошувати його на засідання відповідного органу, що розглядає його заяву чи скаргу;

- відмінити або змінювати оскаржувані рішення у випадках, передбачених законодавством України, якщо вони не відповідають закону або іншим нормативним актам, невідкладно вживати заходів до припинення неправомірних дій, виявляти, усувати причини та умови, які сприяли порушенням;

- забезпечувати поновлення порушених прав, реальне виконання прийнятих у зв'язку з заявою чи скаргою рішень;

- письмово повідомляти громадянина про результати перевірки заяви чи скарги і суть прийнятого рішення;

- вживати заходів щодо відшкодування у встановленому законом порядку матеріальних збитків, якщо їх було завдано громадянину в результаті ущемлення його прав чи законних інтересів, вирішувати питання про відповідальність осіб, з вини яких було допущено порушення, а також на прохання громадянина не пізніше як у місячний термін довести прийняте рішення до відома органу місцевого самоврядування, трудового колективу чи об'єднання громадян за місцем проживання громадянина;

- у разі визнання заяви чи скарги необгрунтованою роз'яснити порядок оскарження прийнятого за нею рішення;

- не допускати безпідставної передачі розгляду заяв чи скарг іншим органам;

особисто організувати та перевіряти стан розгляду заяв чи скарг громадян, вживати заходів до усунення причин, що їх породжують, систематично аналізувати та інформувати населення про хід цієї роботи.

У разі необхідності та за наявності можливостей розгляд звернень громадян покладається на посадову особу чи підрозділ службового апарату, спеціально уповноважені здійснювати цю роботу, в межах бюджетних асигнувань. Як правило, це відділ роботи зі зверненнями громадян відповідної державної адміністрації.

Звернення розглядаються і вирішуються у термін не більше одного місяця від дня їх надходження, а ті, які не потребують додаткового вивчення, - невідкладно, але не пізніше п'ятнадцяти днів від дня їх отримання. Якщо в місячний термін вирішити порушені у зверненні питання неможливо, керівник відповідного органу, підприємства, установи, організації або його заступник встановлюють необхідний термін для його розгляду, про що повідомляється особі, яка подала звернення. При цьому загальний термін вирішення питань, порушених у зверненні, не може перевищувати сорока п'яти днів.

На обгрунтовану письмову вимогу громадянина термін розгляду може бути скорочено від встановленого цією статтею терміну (ст.20)

Особистий прийом громадян (ст.22) зобов'язані проводити керівники та інші посадові особи органів державної влади, місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, об'єднань громадян..

Прийом проводиться регулярно у встановлені дні та години, у зручний для громадян час, за місцем їх роботи і проживання. Графіки прийому доводяться до відома громадян.

Порядок прийому громадян в органах державної влади, місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах, організаціях незалежно від форм власності, об'єднаннях громадян визначається їх керівниками.

Усі звернення громадян на особистому прийомі реєструються. Якщо вирішити порушені в усному зверненні питання безпосередньо на особистому прийомі неможливо, воно розглядається у тому ж порядку, що й письмове звернення. Про результати розгляду громадянину повідомляється письмово або усно, за його бажанням.

Необхідно звернути увагу на взаємну відповідальність як посадових осіб так і громадян.

Так, посадові особи, винні у порушенні Закону, несуть цивільну, адміністративну або кримінальну відповідальність, передбачену законодавством України (ст.24).

У разі задоволення скарги орган або посадова особа, які прийняли неправомірне рішення щодо звернення громадянина, відшкодовують йому завдані матеріальні збитки, пов'язані з поданням і розглядом скарги, обгрунтовані витрати, понесені у зв'язку з виїздом для розгляду скарги на вимогу відповідного органу, і втрачений за цей час заробіток. Спори про стягнення витрат розглядаються в судовому порядку.

Громадянину на його вимогу і в порядку, встановленому чинним законодавством, можуть бути відшкодовані моральні збитки, завдані неправомірними діями або рішеннями органу чи посадової особи при розгляді скарги. Розмір відшкодування моральних (немайнових) збитків у грошовому виразі визначається судом (ст.25)

Водночас подання громадянином звернення, яке містить наклеп і образи, дискредитацію органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян та їхніх посадових осіб, керівників та інших посадових осіб підприємств, установ і організацій незалежно від форм власності, заклики до розпалювання національної, расової, релігійної ворожнечі та інших дій, тягне за собою відповідальність, передбачену чинним законодавством (ст.26).

Витрати, зроблені органом державної влади, місцевого самоврядування, підприємством, установою, організацією незалежно від форм власності, об'єднанням громадян, засобами масової інформації у зв'язку з перевіркою звернень, які містять завідомо неправдиві відомості, можуть бути стягнуті з громадянина за рішенням суду (ст.27)

Нагляд за дотриманням законодавства про звернення громадян здійснюється Генеральним прокурором України та підпорядкованими йому прокурорами. Відповідно до наданих чинним законодавством повноважень, вони вживають заходів до поновлення порушених прав, захисту законних інтересів громадян, притягнення порушників до відповідальності.

Крім того, питання дотримання законодавства контролюється органами влади вищого рівня та Головним управлінням державної служби України і її територіальними підрозділами.

Варто звернути увагу і на Закон України «Про інформацію», який зобов'язує органи влади інформувати про свою діяльність та прийняті рішення шляхом створення спеціальних інформаційних служб або систем, що забезпечували б у встановленому порядку доступ до інформації (ст.10)

Цим законом визначено поняття адміністративна інформація (ст.19.1) та Інформація державних органів та органів місцевого і регіонального самоврядування (ст.21).

Громадяни мають право (ст.31):

- знати у період збирання інформації, які відомості про них і з якою метою збираються, як, ким і з якою метою вони використовуються;

- доступу до інформації про них, заперечувати її правильність, повноту, доречність тощо.

Державні органи та організації, органи місцевого і регіонального самоврядування, інформаційні системи яких вміщують інформацію про громадян, зобов'язані надавати її безперешкодно і безкоштовно на вимогу осіб, яких вона стосується, крім випадків, передбачених законом, а також вживати заходів щодо запобігання несанкціонованому доступу до неї. У разі порушень цих вимог Закон гарантує захист громадян від завданої їм шкоди використанням такої інформації.

Забороняється доступ сторонніх осіб до відомостей про іншу особу, зібраних відповідно до чинного законодавства державними органами, організаціями і посадовими особами.

Зберігання інформації про громадян не повинно тривати довше, ніж це необхідно для законно встановленої мети.

Всі організації, які збирають інформацію про громадян, повинні до початку роботи з нею здійснити у встановленому Кабінетом Міністрів України порядку державну реєстрацію відповідних баз даних.

Необхідна кількість даних про громадян, яку можна одержати законним шляхом, має бути максимально обмеженою і може використовуватися лише для законно встановленої мети.

Відмова в доступі до такої інформації, або приховування її, або незаконні збирання, використання, зберігання чи поширення можуть бути оскаржені до суду.

Статтями 32, 33 та 34 визначено порядок подання інформаційного запиту та термін його розгляду, а ст. 43 визначає права учасників інформаційних відносин.

Слід також звернути особливу увагу на те, що громадськість та влада повинні бути зацікавлені у викориненні корупції. Законом України «Про боротьбу з корупцією» (ст.5) передбачено, що державний службовець або інша особа, уповноважена на виконання функцій держави, не має права:

а) сприяти, використовуючи своє службове становище, фізичним і юридичним особам у здійсненні ними підприємницької діяльності, а так само в отриманні субсидій, субвенцій, дотацій, кредитів чи пільг з метою незаконного одержання за це матеріальних благ, послуг, пільг або інших переваг;

г) відмовляти фізичним та юридичним особам в інформації, надання якої передбачено правовими актами, умисно затримувати її, надавати недостовірну чи неповну інформацію.

Отже, удосконалення роботи органів державної виконавчої влади з громадянами повинно відбуватися шляхом покращення діяльності органів влади, забезпечення ними якісної роботи, дотримання кожним держслужбовцем професійної етики, а також шляхом зростання правової освіти громадян. Як громадяни, так і органи влади зацікавлені у найшвидшому та якісному вирішенні існуючих проблем при скороченні затрат часу та ресурсів.

Тому, узагальнюючи сказане, варто наголосити на єдності прав і обов'язків як органів влади та їх працівників, так і громадян. Громадянин має право на отримання інформації, участь у процесі, ініціативу щодо з'ясування проблем, що його хвилюють, вирішення його справи чи вмотивованої відмови з правом подальшого оскарження рішення до органу вищого рівня чи суду. Він також має право на лояльне, нейтральне і ввічливе відношення до себе.

У свою чергу органи виконавчої влади та їх посадовці зобов'язані вимагати передбачені законодавством документи, діяти в рамках чинного законодавства та своїх повноважень, враховуючи, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю.

Під зверненнями громадян слід розуміти викладені в письмовій або усній формі пропозиції (зауваження), заяви (клопотання) і скарги.

Пропозиція (зауваження) - звернення громадян, де висловлюються порада, рекомендація щодо діяльності органів державної влади і місцевого самоврядування, депутатів усіх рівнів, посадових осіб, а також висловлюються думки щодо врегулювання суспільних відносин та умов життя громадян, вдосконалення правової основи державного і громадського життя, соціально- культурної та інших сфер діяльності держави і суспільства.

Заява (клопотання) - звернення громадян із проханням про сприяння реалізації закріплених Конституцією та чинним законодавством їх прав та інтересів або повідомлення про порушення чинного законодавства чи недоліки в діяльності підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, народних депутатів України, депутатів місцевих рад, посадових осіб, а також висловлення думки щодо поліпшення їх діяльності. Клопотання - письмове звернення з проханням про визнання за собою відповідного статусу, прав чи свобод тощо.

Скарга - звернення з вимогою про поновлення прав і захист законних інтересів громадян, порушених діями (бездіяльністю), рішеннями державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, об'єднань громадян, посадових осіб. (ст. 3 Закону України "Про звернення громадян")

Як оформити письмове звернення до народного депутата?

Перед написанням звернення ви повинні чітко сформулювати проблему або питання і правильно обрати необхідний вид звернення. Хочемо зауважити, що в залежності від змісту звернення, обирається особа, до якої це звернення буде спрямовано. Говорячи про звернення до народних обранців усіх рівнів, відмітимо, що з питаннями суто місцевого характеру необхідно звертатись до депутатів місцевих рад, із більш серйозними і масштабними проблемами – до народних депутатів України (тобто до народних депутатів Верховної Ради України).

Визначившись зі змістом та видом звернення, необхідно також притримуватись форми або вимог до звернення, які викладені у ст. 5 Закону України "Про звернення громадян" від 02 жовтня 1996 року.

Звернення має бути адресовано тому органу або особі, до кола повноважень якої входить розгляд порушених у зверненні питань. Звернення може бути подано як окремою особою, так і групою громадян.

За загальним правилом, звернення краще розпочинати зі слів: "Шановний (ім'я та по батькові)", а закінчити слід словами: " З повагою до Вас".

Звернення до депутата складають у довільній формі. Однак у цьому документі вам обов'язково потрібно вказати:

- прізвища, ім'я, по-батькові,
- місця проживання особи (групи осіб), що звертається,
- чітко і ясно має бути викладена суть порушеного питання або проблеми,
- подати депутатові конкретну пропозицію щодо його поведінки у вашій справі,
- вказати адресу, на яку ви просите надіслати відповідь,
- перелічити перелік документів, якщо ви додаєте їх до листа

Звернення може бути подано у письмовій або усній формі (під час особистого прийому громадян депутатом, посадовою особою), причому звернення, подане у письмовій формі, обов'язково має бути підписано особою (особами), що звертається.

Загальний текст звернення може складатись за такою схемою:

- вступна частина, де зазначаються підстава звернення, обставини, які стали передумовою для звернення;
- мотивувальна частина, де вказується обґрунтування або основні питання, порушені в зверненні;
- результативна частина, де слід вказати мету звернення і очікуваний результат розгляду звернення.

Такий вид звернення як скарга на рішення певного органу або посадової особи має бути подана до органу або посадової особи вищого рівня протягом року з моменту прийняття рішення, яке оскаржується, але в жодному разі не пізніше одного місяця з часу ознайомлення громадянина, який звертається зі скаргою, з таким рішенням.

Слід зауважити, що в основі звернення має бути реальна і важлива проблема (питання) соціального або правового характеру, тобто не радимо вам звертатись до депутатів усіх рівнів із проханням переселити вашого сусіда на поверсі, оскільки вам не подобається колір його краватки.

Пам'ятайте, що не підлягають розгляду та вирішенню такі звернення:

- письмове звернення без зазначення місця проживання або не підписане автором, тобто анонімне звернення;
- повторні звернення від однієї і тієї ж особи до одного і того ж органу (посадової особи) з одного і того ж питання, яке вже було вирішено даним органом (посадовою особою) по суті;
- звернення-скарга, подана із пропуском зазначених вище строків;
- звернення, подане особами, які визнані недієздатними у судовому порядку.

Письмове звернення краще надсилати адресату рекомендованим листом або особисто заносити до відповідної приймальної. Надсилати таку кореспонденцію потрібно на адресу Верховної Ради України:

_____ (П.І.Б. заявника)

_____ (адреса заявника)

Народному депутату України
П.І.Б.
вул. Грушевського, 5
м. Київ
01008

За цією адресою лист потрапляє до експедиції Верховної Ради України, де їх сортують та розкладають до скриньок, що закріплені за кожним депутатом.

Службову кореспонденцію, що знаходиться у цій поштової скриньці, забирає депутат або його помічник.

Проте варто знати, що факту вручення листів не фіксують у жодних документах, і депутат ніде не розписується під час отримання кореспонденції.

Крім того, доступ до згаданих папок мають не лише народні депутати, а й їхні помічники – консультанти. Тому, часто листи виборців губляться. Тож радимо надсилати депутатам рекомендовані листи з повідомленням, а ще краще – з описом їх вмісту. Так ви будете мати гарантію, що ваше звернення дійде до адресата.

Звернення, які оформлені належним чином і подані у встановленому порядку, підлягають обов'язковому розгляду, тобто вам не можуть відмовити у прийнятті звернення, якщо воно складено згідно з вимогами до оформлення звернення і подано належному органу (особі) у належний для подання такого звернення строк. У випадку, якщо посадова особа (помічник депутата, секретар, працівник з канцелярії або експедиції) без поважних причин відмовить Вам у прийнятті звернення, скарги або заяви, - вимагайте обґрунтувань і письмових пояснень, з яких причин Вам перешкоджають у реалізації конституційного права.

Права громадянина щодо розгляду заяви або скарги

Згідно зі статтею 18 Закону України "Про звернення громадян" громадянин, який звернувся із заявою чи скаргою до органів державної влади, має право:

- особисто викласти свої аргументи тій особі, яка перевіряла заяву або скаргу;
- брати участь у перевірці заяви або скарги;
- ознайомлюватись із матеріалами такої перевірки;
- подавати додаткові матеріали або вимагати запиту таких матеріалів органом, який розглядає заяву або скаргу;
- бути присутнім при розгляді заяви або скарги;
- користуватись послугами адвоката або іншого представника, якщо його повноваження оформлені відповідно до чинного законодавства;
- одержати письмову відповідь про результати розгляду поданої заяви або скарги;
- висловлювати усно або письмово прохання щодо дотримання таємниці розгляду заяви або скарги і вимагати виконання такого прохання;
- вимагати відшкодування збитків, які були заподіяні внаслідок порушення встановленого порядку розгляду звернень.

Термін розгляду звернення

За загальними правилами звернення розглядаються і вирішуються протягом одного місяця з дня їх надходження, проте в особливих випадках особа або орган, які розглядають звернення, можуть прийняти рішення

про продовження терміну розгляду звернення, про що має бути повідомлена особа, яка це звернення подала. На обґрунтовану письмову вимогу громадянина звичайний термін розгляду звернення може бути скорочено.

Зауважимо, що звернення є достатньо ефективним і зручним способом захисту ваших прав, свобод і законних інтересів, яким не варто нехтувати хоча б тому, що його складання і подання не потребує додаткових матеріальних і часових витрат з вашого боку.

Право вимоги відшкодування збитків, яких було заподіяно внаслідок порушення встановленого порядку розгляду звернень.

За загальним правилом, притягнення до відповідальності за порушення законодавства про звернення громадян відбувається згідно чинного законодавства про адміністративну, кримінальну, цивільну відповідальність.

Тобто, це залежатиме від особливості вчиненого правопорушення, важливості питання, складності та важкості діяння.

Громадяни мають право на стягнення матеріальних (грошових) збитків, нанесених їм неправомірними діями посадових осіб, що брали участь у розгляді звернень громадян чи безпосередньо вирішували справу. Такі справи вирішуються у судовому порядку. Зауважимо, що не потрібно „боятись” судового розгляду; пам'ятайте, що згідно з Конституцією України суд є основним гарантом захисту прав громадян. Стаття 55 Конституції України закріплює право кожного на оскарження рішень, дій або бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб. Отже, сміливо подавайте позовну заяву або скаргу до суду. До речі, із заявою щодо захисту порушених прав можна звернутись і до відповідної місцевої прокуратури.

Матеріальні збитки можуть включати як витрати коштів, пов'язані з виїздом для розгляду скарги відповідним органом, так і втрачений заробіток, неотриманий прибуток за цей час.

Моральна шкода може бути суттєвішою за грошову, оскільки мова йдеться про Ваше фізичне і психічне здоров'я. Розмір відшкодування моральних збитків у грошовому еквіваленті визначається судом. Моральною шкодою визнається шкода, що призвела до моральних страждань, втрати нормальних життєвих зв'язків, витрат додаткових зусиль для організації свого життя.

Характеристики моральної шкоди містяться в Постанові Пленуму Верховного Суду №4 від 31 березня 1995 року „Про судову практику в справах про відшкодування моральної (немайнової) шкоди”. Зокрема, до моральної шкоди відносять втрату або приниження ділової репутації особи.

Якщо наслідком спричиненої моральної шкоди є нервовий зрив, нервове перенапруження або тяжка душевна травма: по-перше, зверніться до дільничного лікаря в поліклініці, щоб засвідчити Ваш стан здоров'я і призначити відповідне лікування; по-друге, отримайте медичну довідку про хворобу та виписку з медичної картки з характеристикою захворювання, і можете сміливо подавати позовну заяву, бо матимете ґрунтовні докази нанесеної Вам моральної шкоди. Будьте сміливими і це обов'язково спрацює!

Зразок письмового звернення громадян

Посада (напр. Начальнику, генеральному директору)

_____ П.І.Б. (повністю)

П.І.Б. громадянина (повністю)
Адреса (за місцем проживання)
Наявні контактні телефони

1. Звернення (заява, скарга, пропозиція)

_____
_____
_____

—
Зміст звернення (суть порушеного питання)

дата звернення

_____ (підпис заявника)

_____ районний суд Черкаської області,
_____
(адреса, поштовий індекс)
Цивільна справа окремого провадження
№ _____
суддя (П. ініціали).

Заявник: (П.І.Б.) _____

_____ (адреса, поштовий індекс)

**ЗАЯВА (зразок)
про виправлення недоліків**

Ухвалою судді _____ районного суду Черкаської області (П. ініціали) у цивільній справі окремого провадження № _____ від _____ 2012 р. залишено без руху заяву (П.І.Б.) "про встановлення факту належності правовстановлюючого документа" у справі приймають участь заінтересовані особи: Виконавчий комітет _____ сільської ради _____ району Черкаської області; _____ державна нотаріальна контора; (П.І.Б.); (П.І.Б.).

Ухвалою суду надано строк до _____ 2012 р. для виправлення недоліку заяви, а саме: правильне викладення змісту заявлених вимог.

Недоліки заяви "про встановлення факту належності правовстановлюючого документа" виправлені – суду надана нова редакція заяви зі змінами у прохальній частині.

На підставі викладеного, відповідно до ч. 2 ст. 121, ст. 122 ЦПК України, ПРОШУ суддю _____ районного суду Черкаської області (П. ініціали) відкрити провадження у цивільній справі № _____.

Додатки:

- п'ять примірників заяви "про встановлення факту належності правовстановлюючого документа" в новій редакції.

Інші додатки до заяви "про встановлення факту належності правовстановлюючого документа" знаходяться у матеріалах цивільної справи № _____.

(Дата) _____

_____ (П.І.Б.)

_____ (посада, прізвище та ініціали кому

_____ адресована заява)

_____ (посада прізвище та ініціали

_____ хто підписав заяву)

ЗАЯВА

Прошу надати мені щорічну (частину щорічної) відпустку (и)

_____ (посада, структурний підрозділ)

_____ "_____ " _____ 200_ р.

_____ (особистий підпис)

ПОГОДЖЕНО:

1. _____

_____ (ПОСАДА, ПІДПИС)

Наказ № _____
від "_____" _____ 200_ р.

_____ (посада, прізвище та ініціали кому

_____ адресована заява)

_____ (посада прізвище та ініціали

_____ хто підписав заяву)

ЗАЯВА

Прошу звільнити мене _____
(посада, структурний підрозділ)

_____ 200_ р.
(особистий підпис)

ПОГОДЖЕНО:

1. _____
(ПОСАДА, ПІДПИС)

Наказ № _____
від „____” _____ 200_ р.

Директору

_____ (назва підприємства)

_____ (прізвище та ініціали)

який мешкає за адресою:

З А Я В А

Прошу прийняти мене _____
(посада, структурний підрозділ)

_____ 200_ р.
(особистий підпис)

ПОГОДЖЕНО:

1. _____
(ПОСАДА, ПІДПИС)

Наказ № _____
від „____” _____ 200_ р.

ЗАТВЕРДЖЕНО
наказом Мінпраці України
від 15.04.94 № 23

ТИПОВА ФОРМА КОНТРАКТУ З ПРАЦІВНИКОМ

Місто _____ "____" _____ 200_ р.
Підприємство, установа, організація (громадянин) _____

_____ (повна назва підприємства, установи, організації або прізвище, ім'я, по батькові громадянина-підприємця)
в особі власника або уповноваженого ним органу _____
(посада)

_____ (прізвище, ім'я, по батькові)
іменований далі роботодавець, з одного боку, та громадянин _____

_____ (прізвище, ім'я, по батькові)
іменований далі працівник, з другого боку, уклали цей контракт про таке:

Працівник _____
(прізвище, ім'я, по батькові)
приймається (наймається) на роботу _____

_____ (найменування структурного підрозділу підприємства, установи,
_____ організації: цех, відділ, лабораторія тощо)
за професією (посадою) _____
(повне найменування професії, посади)
кваліфікацією _____

(розряд, кваліфікаційна категорія)
Працівнику (не) встановлюється строк випробування _____
(тривалість строку випробування)

Загальні положення

1. Цей контракт є строковим трудовим договором. На підставі контракту виникають трудові відносини між працівником і підприємством, установою, організацією та громадянином, які з боку останнього реалізуються роботодавцем.

2. Терміном "сторони" в цьому контракті позначаються роботодавець та працівник.

Обов'язки сторін

3. За цим контрактом працівник зобов'язується виконувати роботу, визначену цим контрактом, а роботодавець зобов'язується виплачувати працівникові заробітну плату і забезпечувати умови праці, необхідні для виконання роботи, передбачені законодавством, колективним договором і угодою сторін.

4. Працівник зобов'язується (зазначаються основні характеристики роботи та вимоги до рівня її виконання: за обсягом виробництва (робіт), якістю продукції, що випускається (якістю обслуговування), рівня виконання норм та нормованих завдань, дотримання правил з охорони праці, строків її виконання тощо):

5. Роботодавець зобов'язується організувати працю працівника, забезпечити безпечні і нешкідливі умови праці, обладнати робоче місце відповідно до вимог нормативних актів про охорону праці (зазначаються конкретні заходи щодо організації виробничого процесу, обладнанню робочого місця, підготовки та підвищенню кваліфікації працівника та забезпечення інших умов праці тощо):

6. Обов'язок роботодавця щодо забезпечення умов роботи на робочому місці з зазначенням достовірних характеристик, компенсацій і пільг працівнику за роботу в небезпечних і шкідливих умовах праці:

Робочий час

7. Працівник зобов'язується виконувати правила внутрішнього трудового розпорядку.

8. Особливості режиму робочого часу (неповний робочий день, неповний робочий тиждень, погодинна робота тощо): _____ (вказати необхідне)

Оплата праці та соціально-побутове забезпечення працівника

9. За виконання обов'язків, передбачених цим контрактом, працівнику встановлюється: посадовий оклад (тарифна ставка, відрядна розцінка) у розмірі _____ на місяць або у розмірі _____ за 1 годину роботи; надбавка (доплата та інші виплати) _____ у розмірі _____ (у % до тарифної ставки, посадового окладу).

10. У разі використання працівником власного автомобіля для службових поїздок йому встановлюється компенсація _____

(вказати вид, розмір)

11. Працівнику надається щорічна оплачувана відпустка тривалістю: основна _____ днів, додаткова _____ днів. До щорічної відпустки виплачується матеріальна допомога у розмірі _____.

12. Додаткові пільги, гарантії, компенсації: _____ (за необхідності вказати, які з них надаються за рахунок коштів роботодавця)

Відповідальність сторін, вирішення спорів

13. У випадку невиконання чи неналежного виконання обов'язків, передбачених цим контрактом, сторони несуть відповідальність відповідно до чинного законодавства та цього контракту.

14. Споры між сторонами вирішуються в порядку, встановленому чинним законодавством.

Зміни, припинення та розірвання контракту

16. Зміни та доповнення до цього контракту вносяться тільки за угодою сторін, складеною у письмовій формі.

17. Цей контракт припиняється:

а) після закінчення строку дії контракту;

б) за згодою сторін;

в) з ініціативи роботодавця до закінчення строку дії контракту у випадках, передбачених законодавством (статтями 40, 41 КЗпП України) та цим контрактом;

г) з ініціативи працівника до закінчення строку дії контракту у випадках, передбачених законодавством (статтею 39 КЗпП України) та цим контрактом;

д) з інших підстав, передбачених законодавством.

18. Додаткові підстави припинення та розірвання контракту, не передбачені чинним законодавством:

- _____
- _____
- _____

При розірванні контракту з підстав, не передбачених чинним законодавством, звільнення провадиться за пунктом 8 статті 36 КЗпП України.

19. У разі дострокового припинення контракту з незалежних від працівника причин, у тому числі розірвання контракту працівником – з причин невиконання чи неналежного виконання роботодавцем зобов'язань, передбачених цим контрактом або роботодавцем – з підстав, не передбачених чинним законодавством та цим контрактом, встановлюються відповідно додаткові гарантії та (або) компенсації моральної та матеріальної шкоди, заподіяної працівникові: _____

20. При достроковому розірванні контракту у разі невиконання чи неналежного виконання сторонами

зобов'язань, передбачених контрактом, він розривається з попередженням відповідної сторони за два тижні.

21. За два місяці до закінчення строку чинності контракту він може бути за згодою сторін продовжений або укладений на новий строк.

Термін дії та інші умови контракту

22. Строк дії контракту з _____ до _____
Контракт набуває чинності з моменту його підписання сторонами або _____

23. Сторони можуть передбачати у контракті випадки конфіденційності умов цього контракту або окремих його частин: _____

Конфіденційність контракту не поширюється на умови, врегульовані чинним законодавством, та щодо органів, які здійснюють контроль за їх додержанням.

24. Умови цього контракту можуть бути змінені тільки за згодою сторін у письмовій формі.

25. Цей контракт укладений у двох примірниках, які зберігаються у кожної із сторін і мають однакову юридичну силу.

Додатки до контракту: _____
(вказується перелік додатків, якщо вони є)

26. Інші умови, пов'язані зі специфікою праці: _____

Адреси сторін

27. Відомості про роботодавця:

Повна назва підприємства, установи, організації або прізвище, ім'я, по батькові громадянина-підприємця _____

Адреса _____

N свідоцтва про реєстрацію громадянина-підприємця _____

Рахунок N _____ в _____

28. Відомості про працівника:

Домашня адреса: _____

Домашній телефон: _____

Службовий телефон: _____

Паспорт: серія _____ N _____ виданий _____ 19__ р. _____

(вказати орган, що видав паспорт)

Підстава для пільг по оподаткуванню та інших пільг _____

(вказати відомості про кількість дітей, утриманців, інші підстави)

Роботодавець

Працівник

(посада, ПІБ, підпис) _____

(підпис, ПІБ) _____

"__" "__" 200__ р.

"__" "__" 200__ р.

М.П.

Договір позики

Місто _____ року.

Гр. _____, проживаю в м. _____ по вул. _____, буд.

_____, кв. _____ (надалі - ПОЗИКОДАВЕЦЬ), та гр. _____, проживаю в м.

_____, кв. _____ (надалі - ПОЗИЧАЛЬНИК),

попередньо ознайомлені з вимогами цивільного законодавства щодо недійсності правочинів, перебуваючи при

здоровому розумі, ясній пам'яті та діючи добровільно, розуміючи значення своїх дій та правові наслідки

укладеного договору,

домовилися про наступне:

1. ПОЗИКОДАВЕЦЬ передав, а ПОЗИЧАЛЬНИК прийняв у власність _____ (_____) гривень, що еквівалентно _____ доларів США за офіційним курсом Національного банку України станом на день укладення договору (1 долар США = _____ гривень). Факт одержання грошей підтверджується розпискою, власноручно написаною ПОЗИЧАЛЬНИКОМ в момент передачі йому суми позики.

2. Зазначену вище суму грошей ПОЗИЧАЛЬНИК зобов'язується повернути ПОЗИКОДАВЕЦЕВІ готівкою в строк до _____ дві тисячі _____ р. Після повернення позики в повній сумі ПОЗИКОДАВЕЦЬ повинен повернути ПОЗИЧАЛЬНИКУ розписку. У разі неможливості повернення розписки ПОЗИКОДАВЕЦЬ повинен вказати про це у розписці, яку він видає. Наявність розписки у ПОЗИЧАЛЬНИКА підтверджує виконання ним свого обов'язку.

3. Повернення позики має бути здійснено за адресою: м. _____, вул. _____, буд. _____, кв. _____.

4. ПОЗИЧАЛЬНИК вправі повернути, а ПОЗИКОДАВЕЦЬ зобов'язується прийняти позичену суму до настання строку, зазначеного в п. 1 цього договору.

5. В разі, коли ПОЗИЧАЛЬНИК не поверне позичені гроші у встановлений строк, ПОЗИКОДАВЕЦЬ вправі стягнути заборгованість в примусовому порядку.

6. Позику вважається повернутою в момент передання ПОЗИКОДАВЕЦЕВІ грошей готівкою або зарахування грошової суми, що позичалася, на його банківський рахунок. У разі відмови прийняти гроші ПОЗИЧАЛЬНИК має право внести суму в депозит.

7. Якщо ПОЗИЧАЛЬНИК своєчасно не повернув суму позики, він зобов'язаний сплатити на вимогу ПОЗИКОДАВЦЯ суму боргу з урахуванням встановленого індексу інфляції за весь час прострочення, а також ____ процентів річних від простроченої суми.

8. Зміст ст. ст. 1047, 1048 Цивільного кодексу України сторонам роз'яснено.

9. Сторони свідчать, що:

- вони не приховують обставин, які мають істотне значення для цього договору;
- внаслідок укладення цього договору не буде порушено прав та законних інтересів інших осіб, в тому числі неповнолітніх, малолітніх, непрацездатних дітей та інших осіб, яких сторони зобов'язані утримувати за законом чи договором;

- договір не укладається під впливом тяжкої для них обставини;

- вони не визнані недієздатними чи обмежено дієздатними;

- укладення договору відповідає їх інтересам;

- волевиявлення є вільним, усвідомленим і відповідає їх внутрішній волі;

- умови договору зрозумілі і відповідають реальній домовленості сторін;

- договір не приховує іншого правочину і спрямований на реальне настання наслідків, які обумовлені у ньому;

- чоловік (дружина) кожної із сторін згоден (згодна) з укладенням цього договору.

10. Сторони свідчать, що у тексті цього договору зафіксовано усі істотні умови, що стосуються позики. Будь-які попередні домовленості, які мали місце до укладення цього договору і не відображені у його тексті, після підписання договору не матимуть правового значення.

11. Цей договір вступає в силу і вважається укладеним з моменту передання грошей. На підтвердження факту передачі грошей ПОЗИЧАЛЬНИК видає ПОЗИКОДАВЦЕВІ розписку.

12. Витрати, пов'язані із нотаріальним посвідченням цього договору, сплачує ПОЗИЧАЛЬНИК.

13. Договір укладено в трьох примірниках, з яких один зберігається у справах приватного нотаріуса, а два передаються сторонам договору.

Підписи:

ПОЗИКОДАВЕЦЬ _____

ПОЗИЧАЛЬНИК _____

Місто _____, _____ року.

Цей договір посвідчено мною, _____, приватним нотаріусом

_____ м'ського нотаріального округу.

Договір підписано сторонами у моєї присутності. Особу сторін встановлено, їх дієздатність перевірено.

Зареєстровано в реєстрі за N _____

Стягнуто плату _____

Приватний нотаріус _____

ДОГОВІР ДОВІЧНОГО УТРИМАННЯ

м. _____ "___" _____ 20__ р.

Громадянин України _____,

(вказати прізвище, ім'я та по батькові)

що проживає за адресою: _____,

(вказати місце проживання)

(надалі іменується "Відчужувач"), з однієї сторони, та громадянин України

_____,

(вказати прізвище, ім'я та по батькові)

що проживає за адресою: _____,

(вказати місце проживання)

(надалі іменується "Набувач"), з іншої сторони, (в подальшому разом іменуються "Сторони", а кожна окремо – "Сторона") уклали цей Договір довічного утримання (надалі іменується "Договір") про наступне.

1. Відчужувач передає у власність Набувачеві визначену у п. 2 цього Договору квартиру, яка належить Відчужувачу на праві приватної власності (надалі іменується "квартира"), а Набувач зобов'язується в порядку та на умовах, визначених цим Договором, довічно забезпечувати Відчужувача утриманням та доглядом.

2. Квартира, що передається за цим Договором, має наступні характеристики:

_____ (адреса і номер квартири прописом)

квартира складається із ____ кімнат загальною площею _____ кв. м, у тому числі житловою площею - _____ кв. м. Інші характеристики квартири наводяться в технічному паспорті, який виданий _____ і є додатком N 1 до цього Договору.

3. Відчужувач підтверджує, що квартира на момент укладання цього Договору належить йому на праві приватної власності на підставі _____, яке зареєстроване у _____ "___" _____ року, а також те, що квартира не перебуває під заборонаю

відчуження, арештом, не є предметом застави та іншим засобом забезпечення виконання зобов'язань перед будь-якими фізичними або юридичними особами, державними органами і державою, а також не є предметом будь-якого іншого обтяження чи обмеження, передбаченого чинним законодавством України.

4. Ціна квартири визначена Сторонами згідно з домовленістю в розмірі _____ грн.

4.1. Оціночна (інвентаризаційна, балансова) вартість квартири за цим Договором становить _____, що підтверджується _____.

5. Набувач зобов'язується довічно утримувати Відчужувача, забезпечувати його харчуванням, одягом, медикаментами та іншими видами утримання та догляду, в розмірах, у порядку та в строки, передбачені в додатку N ___ до цього Договору,

5.1. Набувач зобов'язується залишити в безоплатному довічному користуванні Відчужувача житлову кімнату площею ___ кв. м. у зазначеній у п. 2 цього Договору квартирі, що позначена _____ на плані, який є невід'ємною частиною цього Договору.

6. Грошова оцінка щомісячного матеріального забезпечення визначена Сторонами цього договору в розмірі _____ грн.

6.1. Зазначена у п. 6 цього Договору оцінка підлягає індексації у порядку, встановленому чинним законодавством України.

7. Цей Договір підлягає обов'язковому нотаріальному посвідченню та державній реєстрації і набирає чинності з моменту такої реєстрації у встановленому чинним законодавством України порядку.

8. Відчужувач передає Набувачу квартиру в строк _____ шляхом _____ в порядку _____.

9. Набувач стає власником квартири з моменту державної реєстрації цього Договору.

10. Цей Договір може бути розірваний в порядку та на підставах, передбачених чинним законодавством України.

11. Витрати по складанню, посвідченню та реєстрації цього Договору покладаються на _____.

12. Додаткові угоди та додатки до цього Договору є його невід'ємними частинами і мають юридичну силу у разі, якщо вони викладені у тій самій формі, що і цей Договір.

13. Цей Договір складений українською мовою, на ___ сторінках у ___ примірниках, кожний з яких має однакову юридичну силу.

ВІДЧУЖУВАЧ

_____
_____
_____
_____

ПІДПИСИ

ВІДЧУЖУВАЧ

_____/_____/_____

НАБУВАЧ

_____
_____
_____
_____

СТОРІН

НАБУВАЧ

_____/_____/_____

ДОВІРЕНІСТЬ
На ведення судових справ

Місто Київ, дві тисячі п'ятого року, _____ місяця, _____ числа.

Я, **ПІБ** (ІН 111111111), що зареєстрований і проживаю за адресою : м. Київ, вул. _____, __ кв. 101, цією довіреністю уповноважую

гр. _____ **ПІБ** _____, який проживає в м. Києві, пр-т _____, __ кв. 42

вчиняти наступні правочини від мого імені :

ВЕСТИ МОЇ СУДОВІ СПРАВИ в усіх судових установах і з усіма правами наданими законом позивачу, відповідачу, третій особі (без виключень), в тому числі з правом *повної або часткової відмови від позовних вимог, визнання позову, зміни предмета позову, укладення мирової угоди, передачі повноважень іншій особі (передоручення), оскарження рішення суду, подачі виконавчого листа до стягнення, одержання присудженого майна або грошей.*

ПРЕДСТАВЛЯТИ МОЇ ІНТЕРЕСИ перед всіма фізичними та юридичними особами.

Для виконання цієї довіреності уповноважую його подавати від мого імені заяви, одержувати довідки та документи (рішення, постанови, тощо), знайомитись з матеріалами справ, здійснювати витяги та знімати копії процесуальних документів, вести переговори, в т.ч. надавати докази, усні та письмові пояснення, підписуватись за мене при виконання цієї довіреності, оскаржувати рішення та дії правоохоронних органів, інших посадових осіб, а також вчиняти інші юридично-значимі дії дії.

Ця довіреність видана на підставі договору доручення, укладеного в усній формі між мною - довірительом та вказаним представником.

Зміст ст. ст. 239 - 241, 247 - 250, 1000-1010 Цивільного кодексу України, ст. 44 ЦПК України (1618-15), ст. 115 ЦПК України (1501-06) мені роз'яснено.

Довіреність видана строком на _____, тобто по _____ року.

ПІДПИС _____

Місто Київ, _____ 200_ року. Ця довіреність посвідчена мною, _____ приватним нотаріусом Київського міського нотаріального округу. Довіреність підписана гр. _____ у моїй присутності. Особу його(її) встановлено, дієздатність перевірено.

Зареєстровано в реєстрі за №

ПРИВАТНИЙ НОТАРІУС

Довіреність

Місто Київ, сімнадцятого березня дві тисячі п'ятнадцятого року.

Я, ПІБ _____, ідентифікаційний номер _____, що мешкаю: м.Київ, вул. _____, буд. _____, кв _____, за попередньо досягнутою домовленістю сторін, цією довіреністю уповноважую ПІБ _____, що мешкає: м.Київ, вул. _____, буд. _____, керувати та розпоряджатися автомобілем марки _____, випуску _____ року, двигун № _____, кузов № _____, шасі № _____, державні номерні знаки _____, зареєстрований _____ року, на підставі Свідоцтва про реєстрацію ТЗ _____, виданого _____ року.

Довіреність видана з правом: продажу його за встановленим законом порядком, обміну, страхування (цивільна відповідальність, повне Авто-КАСКО, часткове Авто-КАСКО тощо), здачі в оренду, передачі в позичку, зміни номерних агрегатів і вузлів, поїздок за кордон, догляду на митницях.

Для чого надається право: керувати згаданим ТЗ під час здійснення визначених цією довіреністю повноважень; представляти інтереси в органах ДАІ, на станціях, підприємствах технічного обслуговування та ремонту, а також в будь-яких установах, підприємствах, організаціях, незалежно від їх підпорядкування та форм власності, з усіх без винятку питань, пов'язаних з розпорядженням та управлінням цього ТЗ; зняти його з обліку та здати державні номерні знаки, або поставити на облік в органах ДАІ; слідкувати за технічним станом і робити поточний та капітальний ремонт його; подавати та отримувати заяви, будь-які довідки та документи, у разі необхідності отримати тимчасовий реєстраційний талон в органах ДАІ, дублікат реєстраційного документа, скрізь за мене розписуватися; укладати всі необхідні договори; у випадку спричинення автомобілю пошкодження іншими особами, укладати угоди про відшкодування заподіяної шкоди, одержувати та сплачувати за згаданими угодами грошові суми; сплачувати транспортні податки та інші необхідні платежі; а також виконувати всі інші дії, пов'язані з цією довіреністю.

Зміст ст.ст. 237-250, 1000-1010 Цивільного кодексу України, 65, 74 Сімейного кодексу України та п. 1.2. статті 1 Закону України „Про податок з доходів фізичних осіб“ № 889 нотаріусом роз'яснено.

Довіреність видана з правом передоручення та використання ТЗ за межами України в порядку, встановленому чинним законодавством, строком до сімнадцятого березня дві тисячі сьомого року.

Підпис:

Посвідчувальний напис нотаріуса

До _____
(назва відділу реєстрації актів

цивільного стану)

від _____
(прізвища, імена, по батькові)

ЗАЯВА

про розірвання шлюбу

Прошу розірвати шлюб з громадянином (громадянкою)

_____ (прізвище, ім'я, по батькові)

згідно зі статтею 107 Сімейного кодексу України.

Про себе та чоловіка (дружину) повідомляю:

	ВІН	ВОНА
1. Прізвище		
2. Ім'я		
3. По батькові		
4. Дата народження		
5. Громадянство		
6. Який за рахунком шлюб (перший, повторний)		
7. Місце реєстрації шлюбу, що розривається, номер та дата запису акта		
8. Кількість спільних дітей віком до 18 років		
9. Відношення до військової служби: а) де перебуває на обліку б) назва міста та номер поштової скриньки військової частини, де служить		

місце реєстраційного штамп (відмітки)

10. Яке прізвище бажає мати після розірвання шлюбу (дошлюбне або взятє після укладення шлюбу)		
11. Місце постійного проживання (адреса повна)		
12. Назва документа, що посвідчує особу: паспорт або паспортний документ (його серія, номер, яким органом та коли виданий)		

Поштова адреса:

_____ (прізвище, ім'я, по батькові засудженого подружжя, опікуна недієздатного
_____ подружжя, його точна адреса)

До заяви додаю:

1. _____
(копія вироку, рішення суду, дата та місце його постановлення)
2. _____

"__" _____ 20__ р.

Підпис заявника _____

До _____
(назва відділу реєстрації актів цивільного стану)
від _____
(прізвища, імена, по батькові)

Розгляд заяви про розірвання шлюбу
призначено на "__" _____ 20__ р.

_____ (підпис посадової особи, що прийняла заяву)

Постанову про розірвання шлюбу
винесено "__" _____ 20__ р.

Розірвання шлюбу зареєстровано
_____, актовий запис N ____.

(число, місяць, рік)

Місце для квитанції про сплату державного мита

ЗАЯВА про розірвання шлюбу

Ми, що нижче підписалися, за взаємною згодою просимо розірвати шлюб у встановленому законодавством
порядку.

Спільних дітей не маємо.

Про себе повідомляємо:

	ВІН	ВОНА
1. Прізвище, ім'я, по батькові		
2. Дата народження		
3. Громадянство		
4. Відношення до військової служби:		

а) де перебуває на обліку
б) назва міста та номер поштової скриньки
військової частини, де служить

--	--	--

місце реєстраційного
штампа (відмітки)

5. Перебували в шлюбі (першому, другому)		
6. Де укладено шлюб, що розривається. Номер та дата актового запису про шлюб		
7. Яке прізвище бажає мати після розірвання шлюбу (узятє при укладенні шлюбу чи дошлюбне)		
8. Місце постійного проживання (адреса повна)		
9. Назва документа, що посвідчує особу: паспорт або паспортний документ (його серія, номер, яким органом та коли виданий)		

З умовами розірвання шлюбу ознайомлені, про відповідальність за надання недостовірних відомостей відділу
реєстрації актів цивільного стану попереджені.

Підписи осіб, що розривають шлюб:

Він _____
(шлюбне прізвище)
" ___ " _____ 20__ р.

Вона _____
(шлюбне прізвище)

Державне мито в сумі _____
сплачено в _____
(назва установи банку)

_____ Квитанція N ___ від " ___ " _____ 20__ р.

До _____ районного
(міського)суду _____
Позивач _____
(п.і.п.б., адреса)
Відповідач _____
(п.і.п.б., адреса)

**Позовна заява
про розірвання шлюбу**

_____ (число, місяць, рік) я зареєстрував(ла) шлюб з відповідачем _____ п.і.п.б.) і проживав(ла) з
ним (нею) разом до _____ (місяць, рік). Від цього шлюбу у нас є дитина (діти) _____ (прізвище, ім'я, по
батькові, число, місяць, рік народження дитини (дітей). Спільне життя з відповідачем не склалося _____
(вказати причини).

Шлюбні відносини між нами припинені з _____ (місяць, рік). Спільне господарство не ведеться.

Подальше спільне проживання та збереження шлюбу неможливі. Спорю про поділ майна, що є нашою
спільною власністю, немає. Між нами досягнуто угоди про утримання дитини (дітей).

Згідно зі ст. 110 Сімейного Кодексу України та статей 3, 15, 118 і 119 Цивільного процесуального кодексу
України,

ПРОШУ СУД:

Розірвати шлюб між мною та відповідачем _____ (п.і.п.б.) зареєстрований _____ в _____ (число, місяць,
рік) (найменування) ЗАГСу. Актовий запис № ____.

Додаток:

1. Свідоцтво про шлюб.
2. Копія свідоцтва (свідоцтв) про народження дитини (дітей).
3. Довідки про заробітну плату позивача та відповідача.
4. Квитанція про сплату державного мита.
5. Копія позовної заяви.

Підпис

Дата

(найменування органу реєстрації)

ЗАЯВА
про реєстрацію місця проживання

Я, _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

_____ (дата і місце народження)

_____ (громадянство / підданство)

прошу зареєструвати моє місце проживання/місце проживання моєї дитини (зайве закреслити)

_____ (прізвище, ім'я, по батькові дитини)

_____ (дата і місце народження)

_____ (громадянство / підданство)

за адресою

_____ (найменування адміністративно-територіальної одиниці)

Вул. _____, буд. _____, корп. _____, кв. _____.

Паспортний документ _____
(серія, номер, дата видачі, найменування органу, який його видав)

_____ 20__ р. _____
(підпис заявника)

Примітка. Особи, що досягли 15-річного віку, подають заяву особисто.
Зворотний бік

Підставою для реєстрації місця проживання заявника/його неповнолітньої дитини за зазначеною адресою є _____
(ордер, свідоцтво про право власності, договір найму

_____ (піднайму, оренди) або інші документи)

Згода власника/співвласників житла або їх уповноважених органів, наймача та членів його сім'ї на реєстрацію місця проживання заявника у разі відсутності документів, зазначених як підстава для реєстрації*

_____ (згоден/ не згоден)

_____ 20__ р.

_____ (ініціали та прізвище, підпис)

Заяву прийняв, документи перевірів ** _____
(посада та найменування органу)

_____ (ініціали та прізвище, підпис)

МП _____ 20__ р.

Місце проживання заявника/його неповнолітньої дитини (зайве закреслити)
зареєстровано _____

_____ (найменування органу, що здійснив реєстрацію)

_____ (посада, ініціали та прізвище, підпис)

_____ 20__ р.

Службові відмітки _____

* підпис власника/співвласників житла або їх уповноважених органів, наймача та членів його сім'ї не потрібен у разі вселення до батьків їх неповнолітніх дітей.

** заява береться на облік і передається до органу реєстрації у 5-денний строк.

До _____ районного суду Черкаської області

_____ області

Заявник:
Петренко Катерина Олександрівна,
яка проживає за адресою: вул. К. Маркса, буд. 134, кв. 65,
м. _____ обл.,
поштовий індекс _____

Заінтересована особа:
Відділ опіки та піклування
_____ міськвиконкому
_____ обл., поштовий індекс _____

**Заява
про обмеження цивільної дієздатності,
встановлення піклування
і призначення піклувальника**

25 червня 1988 року я уклала шлюб з _____, який ми зареєстрували у відділі реєстрації актів цивільного стану _____ міськвиконкому.

Від шлюбу ми маємо двох синів - _____, 23 липня 1989 року народження, і _____, 12 листопада 1994 року народження, які проживають разом з нами і перебувають на моєму утриманні.

З осені 2001 року _____ зловживає спиртними напоями і перебуває на обліку в _____ наркологічному диспансері з приводу хронічного алкоголізму.

Він працює слюсарем у товаристві з обмеженою відповідальністю „Жилкомфорт”, де отримує заробітну плату в сумі 500 гр. на місяць. Однак гроші до сімейного бюджету не вносить, а повністю витрачає їх на придбання спиртних напоїв.

Своїми діями він ставить себе і свою сім'ю у скрутне матеріальне становище, оскільки позбавляє нас можливості заплатити за квартиру і комунальні послуги, придбати продукти харчування і одяг.

У відповідності з ч. 2 ст. 36 Цивільного кодексу України суд може обмежити цивільну дієздатність фізичної особи, якщо вона зловживає спиртними напоями і тим ставить себе чи свою сім'ю у скрутне матеріальне становище.

У разі обмеження цивільної дієздатності фізичної особи суд згідно із ст. 59, ч. 2 ст. 60 Цивільного кодексу України встановлює над нею піклування і призначає піклувальника.

Мені це необхідно для призначення мене піклувальником мого чоловіка.

Крім доданих до заяви документів, зазначені мною обставини зможуть підтвердити Макарюк О.І., Соловей А.М. та інші свідки.

Судові витрати, пов'язані з провадженням справи про обмеження цивільної дієздатності фізичної особи у відповідності з ч. 2 ст. 240 ЦПК України відносяться за рахунок держави.

На підставі викладеного й у відповідності з ч. 2, 3 ст. 36, ст. 59, ч. 2 ст. 60 ЦК України, керуючись ч. 1, п. 1 ч. 2 ст. 234, ст. 236, ч. 1 ст. 241 ЦПК України

ПРОШУ СУД:

1. Обмежити цивільну дієздатність мого чоловіка _____, 23 липня 1969 року народження, уродженця і жителя м. _____ області, встановити над ним опіку і за поданням органу опіки та піклування призначити мене його піклувальником.

2. Під час підготовки справи до розгляду вирішити питання про виклик до суду свідків:

- Макарюк Ольги Іванівни, яка проживає за адресою: вул. Марата, буд. 34, кв. 56, м. _____ обл.,

- Соловей Анни Миколаївни, яка проживає за адресою: вул. Некрасова, буд. 3, кв. 2, м. _____ обл.

Додатки:

2. Дві копії свідоцтва про укладення шлюбу.
3. Дві копії свідоцтв про народження дітей.
4. Дві копії свідоцтва про народження чоловіка.
5. Довідка з місця роботи.
6. Копія довідки з місця роботи.
7. Довідка з місця проживання.
8. Копія довідки з місця проживання.
9. Довідка наркологічного диспансеру.
10. Копія довідки наркологічного диспансеру.
11. Копія заяви.

“ _____ ” _____ 20__ р.

До _____ районного
(міського) суду _____

Позивач _____
(п.і.п.б., адреса)

Відповідач _____
(п.і.п.б., адреса)

**Позовна заява
про стягнення аліментів**

Я перебуваю (перебувала) з відповідачем у шлюбі, від якого маємо дитину (дітей) _____ (ім'я, дата народження).

Відповідач ухиляється від утримання дитини (дітей), матеріальної допомоги добровільно не надає. Відповідно до ст. 181 Сімейного кодексу України та статей 3, 15, 118 і 119 Цивільного процесуального кодексу України",

ПРОШУ:

Стягнувати з _____ (п.і.п.б. відповідача) _____ (дата народження) уродженця _____ (назва населеного пункту) аліменти на мою користь на утримання дитини (дітей) _____ (ім'я) _____ (дата народження) в розмірі _____ частки заробітної плати щомісячно, починаючи з дня подання заяви і до повноліття дитини (першої дитини), а потім у _____ частині зарплати до повноліття _____ (ім'я дитини).

Додаток:

1. Копія свідоцтва про шлюб (про розірвання шлюбу).
2. Копія свідоцтв(а) про народження дітей (дитини).
3. Довідка з житлово-експлуатаційних органів (органів місцевого самоврядування) про знаходження дитини (дітей) на утриманні заявника.
4. Довідка (при можливості) з місця роботи відповідача про розмір його заробітку.
5. Копія заяви для направлення відповідачу.
6. Квитанція про сплату судового збору (відповідно до ст. 81 Цивільного процесуального кодексу України судові витрати не сплачуються).

Дата

Підпис

До _____ районного
(міського) суду _____
ПОЗИВАЧ _____
(п.і.п.б., адреса)
ВІДПОВІДАЧ(І) _____
(п.і.п.б., адреса)
ТРЕТЯ(І) ОСОБА(І) _____
(п.і.п.б., адреса)

**Позовна заява
про стягнення аліментів на утримання матері (батька)**

Мені _____ років, я не працюю, пенсію за віком (інвалідністю) отримую в сумі _____ грн., інших джерел доходів не маю, тому моє матеріальне становище є вкрай нужденним. Мій (моя, мої) _____ (прізвище, ім'я, по батькові) рік народження сина (дочки, дітей) матеріальну допомогу мені добровільно не надає (ють).

Відповідач(і) працює(ють) _____ (вказати місце роботи і заробіток відповідача(чів), склад сім'ї, кількість утримуваних за наявності таких даних у позивача) і мають можливість надавати мені матеріальну допомогу.

Відповідно до статей 202 і 203 Сімейного кодексу України та статей 3, 15, 118 і 119 Цивільного процесуального кодексу України,

ПРОШУ СУД:

Щомісячно утримувати з відповідача(чів) _____ (прізвище, ім'я та по батькові) кошти на моє утримання у розмірі _____ грн., починаючи з _____ (число, місяць, рік) до зміни матеріального та сімейного стану сторін.

Додаток:

- Довідка про заробітну плату відповідача(чів).
- Довідка про стан сім'ї відповідача(чів).
- Довідка про пенсію позивача.
- Копія(ї) позовної заяви (за кількістю відповідачів і третіх осіб). Копія свідоцтва про народження дитини (дітей) або інші документи на підтвердження батьківства позивача щодо відповідача(ів).
- Квитанція про сплату судового збору. (Судові витрати, відповідно до ст. 81 Цивільного процесуального кодексу України не сплачуються).

Підпис

Дата

тел. ....

ОСОБА _____,
що мешкає за адресою:

тел. ....

**ЗАЯВА
про видачу свідоцтва на право спадщини**

21 березня 1995 року помер мій батько, _____, що підтверджується свідоцтвом про смерть від 03 квітня 1995 року.

Після смерті мого батька залишилось спадкове майно у вигляді домоволодіння № ___, що знаходиться по вул. _____ в м. Чигирин. Дане домоволодіння загальною площею 110, 13 кв. м. та житловою площею 58, 88 кв. м., належало моєму батькові, _____, на підставі свідоцтва на будівництво від 13 травня 1977 року, виданого виконавчим комітетом Чигиринської міської ради депутатів трудящих відповідно до рішення від 10 травня 1977 року № 239/24. Даний будинок був прийнятий в експлуатацію, що підтверджується актом прийому в експлуатацію від 12 грудня 1978 року виконавчого комітету Чигиринської ради депутатів трудящих Київської області. Крім того **свідоцтво на забудову садиби є документом, що посвідчує право особистої власності на повністю закінчене будівництво** і зареєстрований в свідоцтві жилий будинок, господарчі будівлі. Право власності батька на домоволодіння зареєстроване в _____ сільській раді за № 111 від 10 грудня 1978 року.

Єдиним спадкоємцем після смерті мого батька є я, його син, _____.

Я постійно проживав зі своїм батьком на день відкриття спадщини, тому фактично прийняв спадщину, але до цього часу юридично не оформив своїх спадкових прав.

Прошу видати мені свідоцтво про право на спадщину за законом або надати письмову обґрунтовану відмову у видачі свідоцтва про право на спадщину за законом.

Додатки:

1. Копія рішення виконкому Чигиринської міської ради депутатів трудящих від 10 травня 1977 року.
2. Копія свідоцтва на будівництво від 13 травня 1977 року.
3. Копія плану на домоволодіння.
4. Копія акту прийому в експлуатацію виконкому Чигиринської міської ради депутатів трудящих від 12 грудня 1978 року.
5. Копія свідоцтва про смерть від 07 квітня 1997 року.
6. Копія свідоцтва про народження _____ від 07 лютого 1974 року
7. Копія довідки форми-3 ДЕЖ - 913 від 29 листопада 2007 року.

"__" _____ 2012 року

До Вишгородської Державної нотаріальної контори
07300, Київська обл., м. Вишгород, пл. Шевченка, 1, к. 20
тел. (04496) 2-26-88

Малинчика Володимира Миколайовича,
що мешкає за адресою:
04128, м. Київ, вул. Синьоозерна, буд. 7, кв. 7
тел. (044)331-34-43

**ЗАЯВА
про видачу свідоцтва про право на спадщину
за законом**

12 лютого 1997 року померла моя мама, Малинчик Світлана Марківна, що підтверджується свідоцтвом про смерть від 07 березня 1997 року. Я, її син, Малинчик Володимир Миколайович, є єдиним спадкоємцем після смерті моєї матері. Після її смерті залишилось спадкове майно.

На підставі наведених фактів прошу видати мені **свідоцтво про право на спадщину за законом** на майно, що залишилось після смерті моєї матері, Малинчик Світлани Марківни.

Додатки:

1. Завірена копія свідоцтва про смерть Малинчик С. М. - на 1 арк.;
2. Завірена копія свідоцтва про народження Малинчика В.М. - на 1 арк.;

3. Завірена копія паспорта Малинчика В.М.
4. ....

- на 3 арк..

" ____ " _____ 2012 року

В. М. Малинчик

До _____ районного суду Черкаської області

Позивач:
Панченко Надія Іллівна,
яка проживає за адресою: вул. Куйбишева, буд. 28,
м. _____ обл.,
поштовий індекс _____

Відповідач:
Петровський Андрій Анатолійович,
який проживає за адресою: вул. Куйбишева, буд. 30,
м. _____ обл.,
поштовий індекс _____

Ціна позову: 3 300 грн. 20 коп.

**Позовна заява
про відшкодування майнової і моральної шкоди,
завданої ушкодженням здоров'я**

По сусідству зі мною, у житловому будинку № 30 по вул. Куйбишева у м. _____, проживає відповідач Петровський Андрій Анатолійович.

У дворі свого будинку він утримує сторожову собаку, яка увечері 11 травня 2005 року забігла у мій двір і укусила мене за коліно правої ноги.

В цей же день я звернулася за медичною допомогою до хірургічного відділення _____ ЦРЛ, де мені зробили перев'язку.

На другий день я написала заяву до _____ МРВ УМВС України у _____ області про притягнення відповідача до адміністративної відповідальності. Під час її перевірки Петровський А.А. визнав, що відпустив собаку з ланцюга і вона втекла на вулицю. Цим він порушив вимоги п/п «м» п. 6 Правил утримання собак, кішок та інших тварин у населених пунктах України, затверджених Міністерством житлово-комунального господарства Української РСР 17.06.1980 року, згідно з яким власники тварин зобов'язані утримувати сторожових собак на прив'язі і спускати їх з ланцюга тільки в закритих дворах, щоб вони не втекли.

За допущене правопорушення відповідача було притягнуто до адміністративної відповідальності за ст. 154 ч. 2 Кодексу України про адміністративні правопорушення у виді штрафу в сумі 51 грн., що підтверджується доданою до заяви копією постанови.

Незважаючи на це, відшкодувати завдану мені майнову і моральну шкоду він відмовляється.

У відповідності з ч. 1 ст. 1195, ч. 1 ст. 1167 Цивільного кодексу України фізична особа, яка завдала шкоди каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я фізичній особі, зобов'язана відшкодувати потерпілому витрати на придбання ліків і моральну шкоду.

Для лікування ноги я купила - 10 упаковок бинту по 4 грн. 20 коп. за одну упаковку на суму 42 грн., 10 упаковок вати по 5 грн. 70 коп. за одну упаковку на суму 57 грн., 20 шприца по 90 коп. за один шприц на суму 1 грн. 20 коп., на загальну суму 30 грн. 20 коп., що підтверджується доданими до заяви довідкою лікаря і товарними чеками аптеки.

Крім того, внаслідок неправомірних дій відповідача мені було завдано і моральну шкоду, яку я оцінюю в 3 000 грн. Вона полягає у фізичному болю та стражданнях, яких я зазнала у зв'язку з ушкодженням здоров'я.

У відповідності з п. 4 ч. 1 ст. 4 Декрету Кабінету Міністрів України „Про державне мито”, п. 3 ч. 3 ст. 81 ЦПК України позивачі — за позовами про відшкодування збитків, заподіяних каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я звільняються від сплати судового збору та витрат на інформаційно-технічне забезпечення розгляду справи.

Крім доданих до заяви документів, зазначені мною обставини зможе підтвердити моя дочка Панченко А.В.

На підставі викладеного й у відповідності із ст. ст. 16, 23, ч. 1 ст. 1167, ч. 1 ст. 1195 ЦК України, керуючись п. 5 ч. 6 ст. 130 ЦПК України

ПРОШУ СУД:

1. Стягнути з Петровського Андрія Анатолійовича на мою користь майнову шкоду в сумі 300 грн. 20 коп. і моральну шкоду в сумі 3 000 грн., завдану мені ушкодженням здоров'я.

2. Під час попереднього судового засідання вирішити питання про виклик до суду свідка:

- Панченко Анни Валентинівни, яка проживає за адресою: вул. Куйбишева, буд. 28,
м. _____ обл.

Додатки:

1. Довідка з місця проживання Панченко Н.І.
2. Довідка з місця проживання Петровського А.А.
3. Ксерокопія постанови від 23.06.2004 р.
4. Довідка _____ ЦРЛ.
5. Довідка аптеки.
6. Копія позовної заяви.

“ ____ ” _____ 20__ р.

_____ Панченко Н.І.

До _____ районного суду Черкаської області

Позивач:
Цветков Віктор Михайлович,
який проживає за адресою:
вул. Короленка, буд. 23, кв. 56,
м. _____ обл.,
поштовий індекс _____

Відповідач:
Цветков Іван Михайлович,
який проживає за адресою:
вул. Онуприсенка, буд. 15,
кв. 87, м. _____ обл.,
поштовий індекс _____

**Позовна заява
про визначення додаткового строку
для подання заяви про прийняття спадщини**

12 січня 2005 року померла моя мати Цветкова Марина Петрівна.
Після її смерті відкрилася спадщина на належну їй двокімнатну квартиру № 10 по
вул. Миру, буд. 15 у м. _____.

Її спадкоємцями першої черги за законом є я і мій брат Цветков І.М.
У встановлений законом шестимісячний строк мій брат звернувся до _____ міської державної
нотаріальної контори із заявою про прийняття спадщини, а я ні з наступних причин.

10 квітня 2005 року я поїхав до м. Києва. По дорозі я попав у дорожньо-транспортну пригоду, під час якої
отримав тяжкі тілесні ушкодження і був направлений на лікування до травматологічного відділення Чернігівської
обласної лікарні.

У зазначеному медичному закладі я перебував на лікуванні до 14 серпня 2005 року і подати в цей час
заяву про прийняття спадщини не зміг.

Якщо спадкоємець не подав заяву про прийняття спадщини з поважних причин суд у відповідності з ч. 3
ст. 1272 Цивільного кодексу України має право визначити додатковий строк для її подання.

Зазначені мною обставини підтверджуються доданими до заяви документами.

На підставі викладеного й у відповідності із ст. ст. 16, 1261, ч. 1 ст. 1269, ч. 1 ст. 1270, ч. 3 ст. 1272 ЦК
України, керуючись ч. 1 ст. 88 ЦПК України

ПРОШУ СУД:

1. Визначити для мене додатковий строк тривалістю в один місяць для подання до _____
державної нотаріальної контори заяви про прийняття спадщини, яка відкрилася після смерті моєї матері
Цветкової Марії Петрівни, що померла 14 січня 2005 року в м. _____ області.

2. Стягнути з відповідача на мою користь судові витрати.

Додатки:

1. Дві копії свідоцтва про смерть Цветкової М.П.
2. Дві копії свідоцтва про народження Цветкова І.М.
3. Дві копії свідоцтва про народження Цветкова В.М.
4. Довідка з місця проживання.
5. Копія довідки з місця проживання.
6. Довідка лікарні.
7. Копія довідки лікарні.
8. Квитанція про сплату судового збору.
9. Копія квитанції про сплату судового збору.

10. Квитанція про оплату витрат на інформаційно-технічне забезпечення розгляду справи.
11. Копія квитанції про оплату витрат на інформаційно-технічне забезпечення розгляду справи.
12. Копія позовної заяви.

" ____ " _____ 20__ р.

_____ Цветков В.М.

До _____ районного суду Черкаської області

Позивач:
Шимачик Любов Василівна,
яка проживає за адресою:
вул. К. Лібкнехта, буд. 2,
м. _____ обл.,
поштовий індекс _____

Відповідач:
Данилов Сергій Євгенович,
який проживає за адресою:
вул. Короленка, буд.15, кв. 27,
м. _____ обл.,
поштовий індекс _____

Ціна позову: 15000 грн.

**Позовна заява
про визнання недійсним договору дарування**

Після смерті чоловіка, яка настала 12 липня 2000 року, я залишилася проживати одна. Нещодавно мені виповнилося 75 років, я часто хворію і потребую стороннього догляду.

У м. _____ проживає мій внук Данилов Сергій Євгенович. На початку серпня 2004 року він запропонував мені свої послуги по забезпеченню мене доглядом, харчуванням, утриманням мого житлового будинку і присадибної ділянки в належному стані. Замість цього він попросив відписати йому належний мені будинок №2 по вул. К.Лібкнехта у м. _____.

Я погодилася і 11 вересня 2004 року уклала з ним у _____ міській державній нотаріальній конторі договір, тексту якого не читала, вважаючи, що в ньому передбачені всі права і обов'язки, про які ми домовилися.

Перші чотири місяці після укладення договору відповідач сумлінно виконував свої зобов'язання, а на початку січня цього року припинив забезпечувати мене харчуванням і доглядом і поїхав на роботу до Росії.

Після його від'їзду я знову залишалася проживати одна і вимушена була звернутися за допомогою до своєї двоюрідної сестри Сосніної Надії Петрівни, яка погодилася доглядати за мною при умові, якщо я укладу з нею договір довічного утримання.

Мене це влаштовувало і я почала збирати документи, необхідні для укладення договору. Під час отримання в бюро технічної інвентаризації м. _____ документів на будинок я дізналася, що фактично між мною і відповідачем був укладений договір дарування, чого я не бажала.

Згідно з ч. 2 ст. 235 Цивільного кодексу України, якщо правочин був вчинений сторонами для приховання іншого правочину, який вони насправді вчинили, відносини сторін регулюються правилами щодо правочину, який сторони насправді вчинили.

Вважаю, що договір дарування, укладений з метою приховати дійсний правочин про довічне утримання, є удаваним правочином.

Зазначені мною обставини зможуть підтвердити Авраменко А.В., Сапонов А.В., Квашнін В.А. та інші свідки.

На підставі викладеного й у відповідності із ст. ст. 16, 235, 717 ЦК України, керуючись ч. 1 ст. 88, п. 5 ч. 6 ст. 130 ЦПК України

ПРОШУ СУД:

1. Визнати недійсним договір дарування житлового будинку №2 по вул. К. Лібкнехта у м. _____ області, укладений 11 вересня 2003 року між мною та відповідачем Даниловим Сергієм Євгеновичем та посвідчений державним нотаріусом _____ міської державної нотаріальної контори.

2. Стягнути з відповідача на мою користь судові витрати.

3. Під час попереднього судового засідання вирішити питання про виклик до суду свідків:

- Авраменко Анастасії Валентинівни, яка проживає за адресою: вул. Карла Лібкнехта, буд. 4, м. _____ області,
- Сапонова Костянтина Васильовича, який проживає за адресою: вул. Карла Лібкнехта, буд. 3, м. _____ області,
- Квашніна Володимира Андрійовича, який проживає за адресою: вул. Карла Лібкнехта, буд. 7, м. _____ області.

Додатки:

1. Дві копії договору дарування.
2. Довідка лікарні.
3. Копія довідки лікарні.
4. Довідка БТІ.
5. Копія довідки БТІ.
6. Квитанція про сплату судового збору.
7. Копія квитанції про сплату судового збору.
8. Квитанція про оплату витрат на інформаційно-технічне забезпечення розгляду справи.
9. Копія квитанції про оплату витрат на інформаційно-технічне забезпечення розгляду справи.
10. Копія позовної заяви.

" ____ " _____ 20__ р.

_____ Шимачик Л.В.

До _____ районного суду Черкаської області

Позивач:

Макаренко Іван Петрович,
який проживає за адресою:
вул. Крупецька, буд. 65,
с. _____ району
_____ обл.,
поштовий індекс _____

Відповідач:

Макаренко Наталія Анатоліївна,
яка проживає за адресою:
вул. Крупецька, буд. 90,
с. _____ району
_____ обл.,
поштовий індекс _____

**Позовна заява
про визнання особи такою, що втратила
право користування житлом**

20 січня 1993 року я уклав шлюб з Макаренко Наталією Анатоліївною, який ми зареєстрували у _____ сільській раді _____ району _____ області.

Одразу після реєстрації шлюбу відповідачка у встановленому порядку вселилася в належний мені житловий будинок № 65 по вул. Крупецькій у с. _____ району.

В листопаді 2001 року вона почала зустрічатися з Гаркавим Андрієм Петровичем, який проживає по сусідству зі мною. Дізнавшись про це я влаштував сварку, після якої вона припинила зі мною шлюбні стосунки і звернулася до _____ районного суду з позовом про розірвання шлюбу.

15 лютого 2002 року суд задовольнив її вимогу, після чого вона зібрала свої речі і пішла проживати до Гаркавого А.П., у належний йому житловий будинок №90 по вул. Крупецькій у с. _____.

З того часу вона у моєму домі не проживає і у відповідності з ч. 2 ст. 405 Цивільного кодексу України може бути визнана такою, що втратила право користування житлом.

Крім доданих до заяви документів, зазначені мною обставини зможуть підтвердити Чайка Н.В. та Якушев Д.П.

На підставі викладеного й у відповідності із ст. 16, ч. 2 ст. 405 ЦК України, керуючись ч. 1 ст. 88, п. 5 ч. 6 ст. 130 ЦПК України

ПРОШУ СУД:

1. Визнати Макаренко Наталію Анатоліївну такою, що втратила право користування житловим будинком №65 по вул. Крупецькій у с. _____ району _____ області.

2. Стягнути з відповідачки на мою користь судові витрати.

3. Під час попереднього судового засідання вирішити питання про виклик до суду свідків:

- Чайки Надії Володимирівни, яка проживає за адресою: вул. Крупецька, буд. 67, с. _____ району _____ обл.,

- Якушева Дмитра Петровича, який проживає за адресою: вул. Крупецька, буд. 69, с. _____ району _____ обл.

Додатки:

1. Дві копії свідоцтва про розірвання шлюбу.
2. Дві копії свідоцтва про право власності на будинок.
3. Довідка з місця проживання.
4. Копія довідки з місця проживання.
5. Квитанція про сплату судового збору.
6. Копія квитанції про сплату судового збору.
7. Квитанція про оплату витрат на інформаційно-технічне забезпечення розгляду справи.
8. Копія квитанції про оплату витрат на інформаційно-технічне забезпечення розгляду справи.
9. Копія позовної заяви.

І.П. " ____ " _____ 20__ р.

_____ Макаренко

До Голосіївського районного суду м. Києва
03680, м. Київ, вул. П. Потехіна, 14-А.
тел. (044) 259-76-44

Чимчука Сергія Миколайовича, в інтересах
Кименко Надії Іванівни,
поштова адреса:
.....
тел. ....

ЗАЯВА

про забезпечення позову

в порядку ст. ст. 151, 152, 153 ЦПК України

До Голосіївського районного суду м. Києва, в інтересах Кименко Надії Іванівни, мною подано позовну заяву про стягнення з громадянина Паніславського Ю.В., суми боргу в розмірі 102 886, 00 грн., та моральної шкоди в розмірі 20 000,00 грн.

Керуючись ст. ст. 3, 27, 151, 152, 153 ЦПК України,

ПРОШУ СУД:

- своєю ухвалою вжити заходів для забезпечення позову, а саме накласти арешт на квартиру № 102 в буд. № 33, корп.1 по вул. Вільямса в м. Києві.

" ____ " _____ 2012 року

_____ С.М. Чимчук

До _____ районного
суду Черкаської області
ОСКАРЖУВАЧ _____
(заявник) _____
(п.і.п.б громадянина, який
подає скаргу, його адреса)
ВІДПОВІДАЧ _____
(державний орган
_____ чи посадова особа, чії дії,
оскаржуються, адреса)

Скарга

на неправомірні дії посадової особи (органу державної влади)

" ____ " _____ 200__ р. _____ (вказати посадову особу, місце її _____ роботи (органу державної влади), які вчинено дії, що порушують _____ права і законні інтереси громадянина, який подав скаргу, час їх _____ вчинення).

Неправомірні дії _____ (вказати посадову особу чи орган влади) підтверджуються таким: _____ (вказати мотиви, за якими заявник _____ вважає дії органу (посадової особи) неправомірними).

" ____ " _____ 200__ р. я звернувся з скаргою на ці дії до вищого в порядку підлеглості _____ (вказати найменування _____ вищої в порядку підлеглості посадової особи або органу). Однак оскаржувані мною дії необгрунтоване визнані законними (у встановлений строк відповіді не отримав).

Згідно з ст.55 Конституції України та ст.ст 2, 6, 18, 104 -107 КАС України.

ПРОШУ:

1. Задовольнити скаргу.
2. Зобов'язати _____ (посадову особу, орган) усунути допущені порушення моїх прав _____.
3. В порядку підготовки справи до слухання витребувати матеріали з приводу моєї скарги від _____ (назва вищого в порядку підпорядкованості органу, посадової особи).

Додаток:

1. Відповідь органу державної влади (посадової особи), на неправомірні дії якого подано скаргу (якщо вона є).
2. Письмові докази, що підтверджують неправомірність рішення, дій (бездіяльності) посадової особи (органу влади).
3. Копія скарги.
4. Квитанція про сплату судового збору.

Дата

Підпис

**Скарга
на постанову у справі про адміністративне
правопорушення**

Постанову у справі про адміністративне правопорушення може бути оскаржено особою, щодо якої її винесено, а також потерпілим. Скаргу на постанову у справі про адміністративне правопорушення може бути подано протягом десяти днів з дня винесення постанови. В разі пропуску зазначеного строку з поважних причин його, за заявою особи, щодо якої винесено постанову, може бути поновлено органом правомочним розглядати скаргу.

Подання у встановлений строк скарги зупиняє виконання постанови про накладення адміністративного стягнення до розгляду скарги (за винятком постанов про застосування таких заходів, як попередження та адміністративний арешт, а також у випадках накладання штрафу, що стягується на місці вчинення адміністративного правопорушення). Тому суддя, який прийняв скаргу до розгляду, повинен повідомити орган, який здійснює виконання постанови, про подану скаргу та про зупинення виконання постанови до розгляду скарги.

Суд повинен розглянути скаргу не пізніше, ніж у десятиденний строк з дня її надходження.

Розглядаючи скаргу на постанову, суд перевіряє законність і обґрунтованість постанови, зокрема:

- чи накладено стягнення правомочним органом;
- чи є в діях особи, щодо якої винесено постанову, ознаки проступку, за який законом встановлено адміністративну відповідальність;
- чи в межах, встановлених законодавчим актом, що передбачає відповідальність за вчинене правопорушення, накладено стягнення;
- чи не закінчився строк давності для застосування стягнення;
- чи враховано при визначенні заходу адміністративного стягнення характер вчиненого проступку, особу порушника, ступінь його вини, майновий стан, обставини, що пом'якшують і обтяжують відповідальність.

Залежно від встановлених обставин суд може постановити одне з таких рішень:

- про відмову в задоволенні скарги, якщо постанову у справі про адміністративне правопорушення є законною і обґрунтованою;
- про скасування постанови і направлення справи про адміністративне правопорушення на новий розгляд, якщо органом чи посадовою особою, що її постановили, не були з'ясовані обставини, які мають значення для справи, та якщо справа закрита всупереч закону, або про направлення справи на розгляд правомочного органу чи посадової особи, якщо постанову було винесено неправомочним органом чи посадовою особою;
- про скасування постанови і закриття справи про адміністративне правопорушення, якщо встановлено обставини, які відповідно до закону, виключають провадження у справах про адміністративні правопорушення; замінює стягнення в межах, передбачених законодавчим актом про відповідальність за адміністративне правопорушення, з тим, однак, щоб стягнення не було посилено, якщо його було визначено без додержання цих меж або загальних правил накладення стягнень за адміністративне правопорушення.

Копія рішення з приводу скарги на постанову про адміністративне правопорушення протягом трьох днів надсилається особі, щодо якої її винесено, а також потерпілому на його прохання.

До _____ районного
(міського) суду _____
ОСКАРЖУВАЧ _____
(Заявник) (п і.п.б.)

_____ (адреса)
ВІДПОВІДАЧ _____

_____ (назва адміністративного органу,
посадової особи)

**Скарга
на постанову у справі про адміністративне
правопорушення**

Постановою _____ (вказати найменування адміністративного органу чи посадової особи, що винесли оскаржувану постанову) від "___" _____ 199__ р. на мене було накладено стягнення у вигляді _____ за _____

(підстави накладання адміністративного стягнення). Вважаю накладене на мене стягнення необґрунтованим, оскільки _____ (вказати обставини, які, на думку оскаржувана, свідчать про необґрунтованість адміністративного стягнення, та навести докази на їх підтвердження).

Згідно зі ст. 287 КпАП України та ст. 244 ЦПК України,

ПРОШУ:

1. Скасувати (змінити) постанову (вказати назву адміністративного органу) від "___" _____ 199__р. про накладення на мене _____ (вказати вид адміністративного стягнення).
2. В порядку підготовки справи до слухання витребувати від _____ (назвати відповідача) матеріал про накладення на мене адміністративного стягнення.
3. Викликати у судове засідання свідків _____ (п.і.п.б., адреса).

Додаток:

1. Копія постанови про накладення адміністративного стягнення.
2. Докази, що підтверджують необґрунтованість накладення стягнення.
3. Копія скарги.

Дата

Підпис

До _____ районного суду Черкаської області

Лесниченко Максима Петровича,
який проживає за адресою: вул. Марата, буд. 143, кв. 12,
м. _____ обл.,
поштовий індекс _____

**Скарга
на постанову про закриття кримінальної справи**

11 липня 2004 року із моєї квартири №12 по вул. Марата, буд. 143 у м. _____ був викрадений кольоровий телевізор «LG».

За підозрою у вчиненні зазначеного злочину був затриманий мешканець м. _____ області Макагоненко Василь Петрович, який 12 липня 2004 року намагався перевезти викрадений у мене телевізор із м. _____ в м. _____.

У зв'язку з цим проти нього була порушена кримінальна справа за ознаками складу злочину, передбаченого ч. 3 ст. 185 Кримінального кодексу України.

Однак винним себе у вчиненні злочину Макогоненко В.П. не визнав і показав, що телевізор купив на промисловому ринку м. _____ у незнайомого чоловіка.

Інших доказів, які б свідчили про його причетність до вчинення злочину добуто не було і слідчий слідчого відділення _____ МРВ УМВС України у _____ області Бабаян А.В. 12 вересня 2004 року закриття проти нього кримінальну справу на підставі п. 2 ст. 213 КПК України.

Вважаю зазначену постанову незаконною з наступних підстав.

Для встановлення особи, яка скоїла злочин я неодноразово просив слідчого опитати мешканців мого житлового будинку, оскільки крадіжка була вчинена вдень і вони могли бачити як злочинець виносить телевізор. Однак до мого прохання він не прислухався.

Це свідчить про те, що слідчий не вжив всіх передбачених законом заходів для всебічного, повного і об'єктивного дослідження обставин справи.

На підставі викладеного й у відповідності із ст. ст. 236-5 – 236-6 КПК України

прошу:

скасувати постанову слідчого _____ МРВ УМВС України у _____ області Бабаяна А.В. від 12 вересня 2004 року про закриття кримінальної справи відносно Макагоненко Василя Петровича і направити справу до слідчого відділення _____ МРВ УМВС України у _____ області для відновлення слідства.

Додатки:

1. Копія постанови.
2. Копія скарги.

„_____” _____ 200__ р.

_____ Лесниченко М.П.

**Скарга
на рішення і дії посадової особи (органу Державної виконавчої служби)**

Коментар. Виконавче провадження як завершальна стадія судового провадження та примусове виконання рішень інших органів (посадових осіб) — це сукупність дій органів і посадових осіб, зазначених у цьому Законі, спрямованих на примусове виконання рішень судів та інших органів (ст.1 Закону "Про виконавче провадження").

Примусове виконання рішень державною виконавчою службою здійснюється на підставі виконавчих документів. Підлягають виконанню такі виконавчі документи (ст. 3):

- 1) виконавчі листи, що видаються судами, та накази господарських судів, у тому числі на підставі рішень третейського суду;
- 2) ухвали, постанови судів у цивільних, господарських, адміністративних та кримінальних справах у випадках, передбачених законом;
- 3) судові накази;
- 4) виконавчі написи нотаріусів;
- 5) посвідчення комісій по трудових спорах, що видаються на підставі відповідних рішень цих комісій;
- 6) постанови органів (посадових осіб), уповноважених розглядати справи про адміністративні правопорушення у випадках, передбачених законом;
- 7) рішення органів державної влади, прийняті з питань володіння і користування культовими будівлями та майном;
- 8) постанови державного виконавця про стягнення виконавчого збору, витрат на проведення виконавчих дій та накладення штрафу;
- 9) рішення інших органів державної влади у випадках, якщо за законом їх виконання покладено на державну виконавчу службу;
- 10) рішення Європейського Суду з прав людини з урахуванням особливостей, передбачених Законом України "Про виконання рішень Європейського Суду з прав людини"

Судовий контроль за виконанням судових рішень.

Учасники виконавчого провадження та особи, які залучаються до проведення виконавчих дій, мають право звернутися до суду із скаргою, якщо вважають, що рішенням, дією або бездіяльністю державного виконавця чи іншої посадової особи державної виконавчої служби під час виконання судового рішення, ухваленого відповідно до цього Кодексу, порушено їх права чи свободи (Стаття 383 ЦПК).

Скарга може бути подана стягувачем чи боржником до начальника відповідного органу державної виконавчої служби, якому підпорядкований державний виконавець, або безпосередньо до суду (стаття 85 Закону "Про виконавче провадження")

Скарга подається до суду, який видав виконавчий документ (Стаття 384 ЦПК).

Строки для звернення із скаргою (ст. 385 ЦПК)

1. Скаргу може бути подано до суду:
  - у десятиденний строк з дня, коли особа дізналася або повинна була дізнатися про порушення її прав чи свобод;
  - у триденний строк з дня, коли особа дізналася або повинна була дізнатися про порушення її прав чи свобод, у разі оскарження постанови про відкладення провадження виконавчих дій.
2. Пропущений з поважних причин строк для подання скарги може бути поновлено судом.

Розгляд скарги

1. Скарга розглядається у десятиденний строк у судовому засіданні за участю заявника і державного виконавця або іншої посадової особи державної виконавчої служби, рішення, дія чи бездіяльність якої оскаржуються.
  2. Якщо заявник, державний виконавець або інша посадова особа державної виконавчої служби не можуть з'явитися до суду з поважних причин, справу може бути розглянуто за участю їх представників.
  3. Якщо суд встановить, що особа, рішення, дія чи бездіяльність якої оскаржуються, не працює на попередній посаді, він залучає до участі в справі посадову особу, до компетенції якої належить вирішення питання про усунення порушення прав чи свобод заявника.
- За результатами розгляду скарги суд постановляє ухвалу

До _____ міськрайонного суду
_____ області
Заявник: _____,
який проживає за адресою: _____,

Заінтересована особа:
Відділ державної виконавчої служби
міського управління юстиції _____

Скарга на дії органу Державної виконавчої служби

"__" ____ 200_року _____ я пред'явив до виконання до відділу державної виконавчої служби _____ міського управління юстиції _____ (назва виконавчого документа), який підлягає виконанню на підставі ст. 3 Закону України „Про виконавче провадження”.

"__" ____ 200_року мені стало відомо, що орган Державної виконавчої служби допустив порушення, а саме _____, які суперечать вимогам ст. ____ Закону України „Про виконавче провадження”.

Цими діями порушені мої права (и вчинено шкоди).

На підставі викладеного й у відповідності з ст.85 Закону України „Про виконавче провадження” та ст. 383-385 ЦПК України

прошу:

1. Визнати дії органу Державної виконавчої служби (_____ міського управління юстиції) неправомірними і зобов'язати його задовольнити мої вімоги (прийняти мій виконавчий лист до виконання і виконати рішення суду).

2. Стягнути з відділу державної виконавчої служби _____ міського управління юстиції на мою користь судові витрати.

Додатки:

Дві копії постанови.

Дві копії виконавчого листа.

Квитанція про сплату судового збору.

Копія квитанцію про сплату судового збору.

Копія скарги.

До _____ міськрайонного суду
_____ області

Заявник: _____,

який проживає за адресою: _____

Скарга на дії державного виконавця

"__" __ 200__ року _____ міський суд ухвалив рішення № ____ (про стягнення з _____ на мою користь заборгованості по _____ в сумі _____).

На підставі зазначеного рішення я отримав виконавчий лист, який пред'явив до виконання до відділу державної виконавчої служби _____ міського управління юстиції "__" __ 200__ року.

"__" __ 200__ року державний виконавець зазначеної виконавчої служби _____ виніс постанову про повернення мені виконавчого листа без виконання на ті підставі, що _____

Вважаю зазначену постанову незаконною з наступних підстав.

У відповідності з ч. 1, 2 ст. 5 Закону України „Про виконавче провадження” державний виконавець зобов'язаний вживати заходів примусового виконання рішень, встановлених законом, здійснювати необхідні міри для своєчасного і повного виконання рішення способом і в порядку, передбаченому виконавчим документом. Державний виконавець __ приймаючи рішення про повернення мені виконавчого листа цього до уваги не прийняв.

На підставі викладеного й у відповідності з ст. 383, ч. 1, 2 ст. 387, 388 ЦПК України
прошу:

1. Визнати дії державного виконавця відділу державної виконавчої служби _____ міського управління юстиції __, які виявилися у _____ неправомірними і зобов'язати його прийняти мій виконавчий лист до виконання і виконати рішення суду.

2. Стягнути з відділу державної виконавчої служби _____ міського управління юстиції на мою користь судові витрати.

Додатки:

1. Дві копії постанови.

2. Дві копії виконавчого листа.

3. Квитанція про сплату судового збору.

4. Копія квитанцію про сплату судового збору.

5. Квитанція про оплату витрат на інформаційно-технічне забезпечення розгляду справи.

6. Копія квитанції про оплату витрат на інформаційно-технічне забезпечення розгляду справи.

7. Копія скарги.

Дата

Підпис

Скарга на відмову вчинити нотаріальні дії

Згідно з ч. 1 ст. 50 Закону України "Про нотаріат" заінтересована особа, яка вважає неправильно вчинену нотаріальну дію або відмову у вчиненні нотаріальної дії вправі подати про це скаргу до районного (міського) суду за місцезнаходженням державної нотаріальної контори, державного нотаріального архіву, виконавчого комітету сільської, селищної, міської Ради народних депутатів чи робочого місця приватного нотаріуса, дії яких оскаржуються.

Скарги на неправильне посвідчення заповітів і довіреностей або на відмову в їх посвідченні особами, переліченими в ст. 40 Закону "Про нотаріат", подаються до суду за місцем знаходження відповідно лікарні, іншого стаціонарно-профілактичного закладу, санаторію, будинку для перестарілих та інвалідів, експедиції, госпіталю, військово-лікувального закладу, військової частини, з'єднання, установи, військового навчального закладу, місця позбавлення волі.

В разі задоволення скарги (заяви) суд постановляє рішення про скасування вчиненої нотаріальної дії або зобов'язує нотаріуса чи посадову особу, яка вчиняє нотаріальні дії, вчинити певні нотаріальні дії.

Згідно з ст. 34 Закону України "Про нотаріат" у державних нотаріальних конторах вчиняються такі нотаріальні дії:

- посвідчуються угоди (договори, заповіти, доручення, шлюбні контракти та ін.);
- вживаються заходи до охорони спадкового майна;
- видаються свідоцтва про право на спадщину;
- видаються свідоцтва про право власності на частку в спільному майні подружжя;
- видаються свідоцтва про придбання житлових будинків з прилюдних торгів;
- видаються дублікати документів, що зберігаються у справах нотаріальної контори;

- накладається заборона відчуження житлового будинку, квартири, дані, садового будинку, гаража, земельної ділянки, іншого нерухомого майна;
- посвідчується правильність копій документів і витягів з них; посвідчується справжність підпису на документах;
- засвідчується правильність перекладу документів з однієї мови на іншу; посвідчується факт, що громадянин є живим;
- посвідчується факт перебування громадянина в певному місці;
- посвідчується тотожність громадянина з особою, зображеною на фотокартці;
- посвідчується час пред'явлення документів;
- передаються заяви фізичних і юридичних осіб іншим фізичним і юридичним особам;
- приймаються у депозит грошові суми і цінні папери;
- вчиняються виконавчі написи;
- вчиняються протести векселів;
- пред'являються чеки до платежу і посвідчується несплата чеків;
- вчиняються морські протести;
- приймаються на зберігання документи.

Згідно з ст. 36 Закону України "Про нотаріат" приватний нотаріус вчиняє нотаріальні дії, передбачені ст. 34 цього Закону, за винятком:

- накладення і зняття заборони відчуження житлового будинку, квартири, дачі, садового будинку, гаража, земельної ділянки, іншого нерухомого майна;
- видачі свідоцтва про право власності на частку в спільному майні подружжя у разі смерті одного із подружжя;
- видачі-свідоцтва про право на спадщину;
- вжиття заходів до охорони спадкового майна;
- посвідчення договорів довічного утримання;
- засвідчення справжності підпису на документах, призначених для дії за кордоном, а також посвідчення доручень для цієї мети.

До _____ районного суду Черкаської області

ЗАЯВНИК _____
(прізвище, ім'я та по батькові)

_____ (домашня адреса)
ЗАЦІКАВЛЕНА(І) ОСОБА(И) _____

_____ (п.і.п б. громадянина, назва організації, адреса)

Скарга на відмову вчинити нотаріальні дії

" ____ " _____ 20__ р. я звернувся до _____ нотаріальної контори (до нотаріуса, який займається приватною практикою) _____ (прізвище, ім'я та по батькові) з проханням _____ (вказати, які нотаріальні дії необхідно було вчинити).

Мені було відмовлено з таких причин _____.

Відмову вчинити нотаріальні дії вважаю необгрунтованою _____ (навести мотиви непогодження).

Керуючись ч. 1 ст. 50 Закону України "Про нотаріат" та ст. 3,15, 118 Цивільного процесуального кодексу України.

ПРОШУ:

Зобов'язати нотаріальну контору (нотаріуса) _____ (п.і.п.б.) вчинити _____ (вказати, які дії).

Додаток:

1. Копія скарги по кількості зацікавлених осіб.
2. Документи, що підтверджують відмову від вчинення нотаріальної дії, якщо вони є.
3. Обгрунтування доказів, викладених у скарзі.

Дата

Підпис

До _____ районного суду Черкаської області
адреса: _____

Позивач:
Особа_1, проживаю за адресою: _____,
тел.: _____

Відповідач:
комунальне підприємство «Декоративні культури»,
юридична адреса: _____,
тел.: _____

**Позовна заява
про стягнення заборгованості по заробітній платі**

01 червня 1998 року мене Особу_1 прийнято водієм до _____ госпрозрахункової ділянки зеленого будівництва, а наказом № 20-о від 27 червня 2008 року, звільнено з цього дня на підставі п. 1 ст. 40 КЗпП України - за скороченням штатів.

Згідно із довідкою _____ госпрозрахункової ділянки зеленого будівництва від 01 вересня 2008 року за № 29, станом на 01 вересня 2008 року це підприємство перед мною має заборгованість по заробітній платі у сумі 2938 гривень 07 копійок.

Відповідно до довідки _____ госпрозрахункової ділянки зеленого будівництва від 28 липня 2008 року за № 35, мій середній заробіток за 2008 рік становить 1780 гривень 14 копійок.

Рішенням _____ міської ради від 28 жовтня 2008 року _____ госпрозрахункова ділянка зеленого будівництва реорганізована у комунальне підприємство «Декоративні культури» _____ міської ради.

Згідно із довідкою із єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців, комунальне підприємство «Декоративні культури» _____ міської ради є юридичною особою...

Згідно із вимогами ст. 106 ЦК України, злиття, приєднання, поділ та перетворення юридичної особи здійснюється за рішенням відповідних органів державної влади. Відповідно до вимог ст. 108 ЦК України, перетворенням юридичної особи є зміна її організаційно-правової форми; у разі перетворення до нової юридичної особи переходять усе майно, усі права та обов'язки попередньої юридичної особи. Відповідно до вимог ст. 115 КЗпП України, заробітна плата виплачується працівникам регулярно у робочі дні у строки, встановлені колективним договором, але не рідше двох разів на місяць через проміжок часу, що не перевищує 16 календарних днів. Згідно з вимогами ст. 116 КЗпП України, при звільненні працівника виплата усіх сум, що належать йому від підприємства, установи, організації, провадиться у день його звільнення. Якщо працівник у день звільнення не працював, то зазначені суми мають бути виплачені ні пізніше наступного дня після пред'явлення звільненим працівником вимог про розрахунки. Відповідно до вимог ст. 117 КЗпП України, у разі невиплати з вини власника або уповноваженого ним органу належних звільненому працівникові сум у строки, зазначені у статті 116 цього Кодексу, при відсутності спору про їх розмір, підприємство, установа, організація повинні виплатити працівникові його середній заробіток за весь час затримки на день фактичного розрахунку.

З наведених норм чинного цивільного законодавства України та фактичних обставин випливає наступне. Я мав право на отримання невиплаченої мені заробітної плати у день мого звільнення. З вини відповідача - _____ госпрозрахункової ділянки зеленого будівництва я не отримав свою заробітну плату у сумі 2938 гривень 07 копійок. Невиплачену заробітну плату, а також середній заробіток за весь час затримки розрахунку за 9 місяців, прошу стягнути з відповідача.

Внаслідок перетворення (реорганізації) _____ госпрозрахункової ділянки зеленого будівництва, її майно, права та обов'язки перейшли до комунального підприємства «Декоративні культури» _____ міської ради. Розмір середнього заробітку за 9 місяців затримки становить 16021 гривню 26 копійок (1780 гривень 14 копійок x 9 місяців). Таким чином, моє конституційне право на отримання заробітної плати у встановлені законом строки порушено та підлягає захисту. З цих підстав вважаю що мій позов підлягає задоволенню у повному обсязі.

На підставі викладеного, у відповідності із ст.ст. 115-116 КЗпП України, керуючись ст.ст. 3, 88, 118, 119 ЦПК України, -

ПРОШУ:

Стягнути із комунального підприємства «Декоративні культури» _____ міської ради на мою користь заборгованість із невиплаченої заробітної плати у сумі 2938 гривень 07 копійок, середній заробіток за час затримки виплати заробітної плати у сумі 16021 гривня 26 копійок, а всього стягнути грошових коштів на загальну суму 18959 гривень 33 копійки.

Стягнути із комунального підприємства «Декоративні культури» _____ міської ради судовий збір та витрати на інформаційно-технічне забезпечення розгляду справи користь Держави.

Додаток:

Копія наказу про прийняття на роботу;
Копія наказу про звільнення з роботи;
Копія довідки про наявність заборгованості у заробітній платі;
Копія довідки про середній заробіток;
(у кількості відповідно до учасників)
Дата

Підпис

До окружного адміністративного суду м. _____

Адреса: _____

Позивач:

Особа_1, проживаю за адресою: _____,
тел.: _____

Відповідач:
Особа_2, прокурор _____ області,
юридична адреса: _____,
тел.: _____

**Адміністративний позов
про визнання незаконною бездіяльність суб'єкта владних повноважень**

Мною, Особою_1 14.03.2007 року до прокурора _____ області Особи_2 була подана скарга на бездіяльність працівників прокуратури _____ району м. _____. На мою скаргу від 14.03.2007 року з прокуратури _____ області мною відповіді отримано не було.

19.04.2007 року я звернувся до прокурора _____ області з інформаційним запитом щодо надання інформації щодо моєї скарги від 14.03.2007 року. Однак прокурор _____ області Особа_2 мені відповіді не надав чим, порушив моє право на отримання інформації.

Також прокурор _____ області Особа_2 своєю бездіяльністю позбавив мене можливості отримання та реалізації мого права на справедливий, своєчасний та повний захист з боку держави моїх прав та свобод.

У відповідності із ст. 12 Закону України «Про прокуратуру» прокурор розглядає скаргу про порушення прав громадян і юридичних осіб та здійснює нагляд за додержанням вимог законодавства щодо порядку розгляду скарг всіма органами, установами, організаціями та посадовими особами.

Я подав скаргу до прокурора _____ області Особи_2 від 14.03.2007 року згідно Закону України «Про звернення громадян» в якій просив порушити дисциплінарне провадження у відношенні до працівників прокуратури _____ району по факту бездіяльності, а саме не прийняття мір щодо захисту моїх прав та не прийняття рішення в порядку ст. 97 КПК України, в результаті чого тривалий час не виконується рішення суду, а також порушити кримінальну справу у відношенні посадових осіб ВАТ «Укртелеком» та ДВС _____ району по факту халатності, перевищення влади та службових повноважень в результаті чого два рішення суду не виконані тривалий час чим порушені мої права.

Згідно із ст.ст. 1, 4, 16, 19, 20 Закону України «Про звернення громадян» громадяни України мають право звернутись до органів державної влади із скаргами щодо перешкод при здійсненні їх прав та законних інтересів. Відмова в розгляді звернень забороняється. Органи державної влади зобов'язані розглядати скаргу та не пізніше як в місячний термін повідомити заявника про результати розгляду.

Стаття 7 Закону України «Про звернення громадян» вказує, що якщо питання порушені в одержаній органом державної влади... не входить до їх повноважень, воно в термін не більше п'яти днів пересилається ним за належністю відповідному органу чи посадовій особі, про що повідомляється громадянину, який подав звернення.

Як вбачається з матеріалів, моє звернення було передано для розгляду по суті до відділу нагляду за розслідуванням кримінальних справ слідчими органами прокуратури області.

Листом від 20.03.2007 року за вих. № _____ вказане звернення направлене з контролем виконання прокурору _____ району м. _____ для перевірки та прийняття рішення в порядку ст. 97 КПК України, з одночасним повідомленням заявника.

11.04.2007 року до прокуратури _____ області з прокуратури _____ району м. _____ надійшла інформація, згідно якої моя заява направлена за територіальністю для розгляду по суті до прокуратури _____ району м. _____.

За результатами перевірки за моїм зверненням прокуратурою _____ району м. _____ було надано відповідь 15.05.2007 року за № _____, що підтверджується даними які містяться в копії книги вихідної кореспонденції _____ районної прокуратури м. _____.

Відповідно до змісту відповіді наданої 15.05.2007 року № _____ прокуратурою Київського району що прокуратурою _____ району м. _____ було проведено перевірку тільки стосовно посадових осіб ВАТ «Укртелеком», стосовно ж вимог щодо притягнення до дисциплінарної відповідальності посадових осіб прокуратури _____ району м. _____, прокурором _____ області Особою_2 відповіді мені надано не було.

Так само відповіді на інформаційний запит від 19.04.2007 року який було направлено до прокурора _____ області Особи_2 відповіді не надавалось.

За таких обставин вважає, що прокурором _____ області Особою_2 було порушено моє право згідно Закону України «Про звернення громадян», та Закону України «Про інформацію» в частині ненадання відповіді на моє звернення від 14.03.2007 року щодо притягнення до дисциплінарної відповідальності працівників _____ прокуратури м. _____ та на інформаційний запит від 19.04.2007 року.

На підставі викладеного та керуючись ст.ст. 6, 17, 104, 105, 106 КАС України, -

ПРОШУ:

Визнати незаконною бездіяльність прокурора _____ області Особи_2 в частині ненадання відповіді на звернення Особи_1 від 14.03.2007 року щодо притягнення до дисциплінарної відповідальності працівників _____ районної прокуратури м. _____.

Визнати незаконною бездіяльність прокурора _____ області Особи_2 в частині ненадання відповіді на інформаційний запит Особи_1 від 19.04.2007 року.

Зобов'язати прокурора _____ області Особу_2 надати належну відповідь Особі_1 на моє звернення від 14.03.2007 року, в частині щодо притягнення до дисциплінарної відповідальності працівників _____ районної прокуратури м. _____ та на інформаційний запит від 19.04.2007 року.

Додатки:

Дата

Підпис

- КОРОТКО ПРО СУДОВИЙ ЗБІР

Розміри ставок судового збору

Стаття 4. Розміри ставок судового збору

1. Судовий збір справляється у відповідному розмірі від мінімальної заробітної плати у місячному розмірі, встановленої законом на 1 січня календарного року, в якому відповідна заява або скарга подається до суду, - у відсотковому співвідношенні до ціни позову та у фіксованому розмірі.

2. Ставки судового збору встановлюються у таких розмірах:

Найменування документа і дії, за яку справляється судовий збір	Ставка судового збору
1. За подання до суду:	
1) позовної заяви майнового характеру	1 відсоток ціни позову, але не менше 0,2 розміру мінімальної заробітної плати та не більше 3 розмірів мінімальної заробітної плати
2) позовної заяви немайнового характеру	0,1 розміру мінімальної заробітної плати
3) позовної заяви:	
про розірвання шлюбу	0,1 розміру мінімальної заробітної плати
про поділ майна при розірванні шлюбу	1 відсоток ціни позову, але не менше 0,2 розміру мінімальної заробітної плати та не більше 3 розмірів мінімальної заробітної плати
4) заяви про видачу судового наказу	50 відсотків ставки, що визначається з оспорюваної суми у разі звернення до суду з позовом у порядку позовного провадження
5) заяви у справах окремого провадження	0,1 розміру мінімальної заробітної плати
6) позовної заяви про захист честі та гідності фізичної особи, ділової репутації фізичної або юридичної особи, а саме:	
позовної заяви немайнового характеру	0,2 розміру мінімальної заробітної плати
позовної заяви про відшкодування моральної шкоди	визначається з урахуванням ціни позову, що встановлюється згідно з підпунктом 1 цього пункту
7) заяви про перегляд заочного рішення	0,1 розміру мінімальної заробітної плати
8) апеляційної скарги на рішення суду, заяви про приєднання до апеляційної скарги на рішення суду	50 відсотків ставки, що підлягає сплаті при поданні позовної заяви, іншої заяви і скарги, а у разі подання позовної заяви майнового характеру - 50 відсотків ставки, обчисленої виходячи з оспорюваної суми
9) касаційної скарги на рішення суду, заяви про приєднання до касаційної скарги на рішення суду	70 відсотків ставки, що підлягає сплаті при поданні позовної заяви, іншої заяви і скарги, а у разі подання позовної заяви майнового характеру - 70 відсотків ставки, обчисленої виходячи з оспорюваної суми
10) заяви про перегляд судового рішення у зв'язку з нововиявленими обставинами	50 відсотків ставки, що підлягає сплаті при поданні позовної заяви, іншої заяви і скарги, а у разі подання позовної заяви майнового характеру - 50 відсотків ставки, обчисленої виходячи з оспорюваної суми
11) заяви про перегляд судових рішень Верховним Судом України	70 відсотків ставки, що підлягає сплаті при поданні позовної заяви, іншої заяви і скарги, а у разі подання позовної заяви майнового характеру - 70 відсотків ставки, обчисленої виходячи з оспорюваної суми
12) апеляційної скарги на судовий наказ	50 відсотків ставки, що підлягає сплаті за подання заяви про видачу судового наказу в наказному провадженні
13) заяви про забезпечення доказів або позову	0,1 розміру мінімальної заробітної плати
14) апеляційної і касаційної скарги на ухвалу суду, заяви про приєднання до апеляційної чи касаційної скарги на ухвалу суду	0,1 розміру мінімальної заробітної плати
15) заяви про скасування рішення третейського суду	0,5 розміру мінімальної заробітної плати
16) заяви про видачу виконавчого листа на примусове виконання рішення третейського суду	0,2 розміру мінімальної заробітної плати

17) заяви про видачу виконавчого документа на підставі рішення іноземного суду	0,1 розміру мінімальної заробітної плати
3. За подання до адміністративного суду:	
1) адміністративного позову:	
майнового характеру	1 відсоток розміру майнових вимог, але не менше 0,1 розміру мінімальної заробітної плати та не більше 2 розмірів мінімальних заробітних плат
немайнового характеру	0,03 розміру мінімальної заробітної плати
2) апеляційної скарги на рішення суду, заяви про приєднання до апеляційної скарги на рішення суду	50 відсотків ставки, що підлягає сплаті при поданні позовної заяви, а у разі подання позовної заяви майнового характеру - 50 відсотків ставки, обчисленої виходячи з оспорюваної суми
3) касаційної скарги на рішення суду, заяви про приєднання до касаційної скарги на рішення суду	70 відсотків ставки, що підлягає сплаті при поданні позовної заяви, а у разі подання позовної заяви майнового характеру - 70 відсотків ставки, обчисленої виходячи з оспорюваної суми
4) заяви про перегляд судового рішення у зв'язку з нововиявленими обставинами	50 відсотків ставки, що підлягає сплаті при поданні позовної заяви, а у разі подання позовної заяви майнового характеру - 50 відсотків ставки, обчисленої виходячи з оспорюваної суми
5) заяви про перегляд судових рішень Верховним Судом України	70 відсотків ставки, що підлягає сплаті при поданні позовної заяви, а у разі подання позовної заяви майнового характеру - 70 відсотків ставки, обчисленої виходячи з оспорюваної суми
6) апеляційної і касаційної скарг на ухвалу суду, заяви про приєднання до апеляційної чи касаційної скарги на ухвалу суду	0,05 розміру мінімальної заробітної плати
7) заяви про забезпечення доказів або позову	0,1 розміру мінімальної заробітної плати
8) заяви про видачу виконавчого документа на підставі рішення іноземного суду	0,1 розміру мінімальної заробітної плати
4. За видачу судами документів:	
1) за повторну видачу копії судового рішення	1 гривня за кожний аркуш копії
2) за видачу дублікату судового наказу та виконавчого листа	3 гривні
3) за роздрукування технічного запису судового засідання	5 гривень за кожний аркуш тексту на папері формату А4
4) за видачу в електронному вигляді копії технічного запису судового засідання	15 гривень
5) за виготовлення копії судового рішення у разі, якщо особа, яка не бере (не брала) участі у справі, якщо судові рішення безпосередньо стосується її прав, свобод, інтересів чи обов'язків, звертається до апарату відповідного суду з письмовою заявою про виготовлення такої копії згідно із Законом України "Про доступ до судових рішень".	1 гривня за кожний аркуш копії

Пільги щодо сплати судового збору

Стаття 5. Пільги щодо сплати судового збору

1. Від сплати судового збору звільняються:

- 1) позивачі - за подання позовів про стягнення заробітної плати, поновлення на роботі та за іншими вимогами, що випливають із трудових правовідносин;
- 2) позивачі - за подання позовів про відшкодування шкоди, заподіяної каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я, а також смертю фізичної особи;
- 3) позивачі - за подання позовів про стягнення аліментів;
- 4) позивачі - за подання позовів щодо спорів, пов'язаних з виплатою компенсації, поверненням майна, або за подання позовів щодо спорів, пов'язаних з відшкодуванням його вартості громадянам, реабілітованим відповідно до Закону України "Про реабілітацію жертв політичних репресій на Україні" (962-12);
- 5) особи, які страждають на психічні розлади, та їх представники - за подання позовів щодо спорів, пов'язаних з розглядом питань стосовно захисту прав і законних інтересів особи під час надання психіатричної допомоги;
- 6) позивачі - за подання позовів про відшкодування матеріальних збитків, завданих внаслідок вчинення злочину;

7) державні органи, підприємства, установи, організації, громадські організації та громадяни, які звернулися у випадках, передбачених законодавством, із заявами до суду щодо захисту прав та інтересів інших осіб, а також споживачі - за позовами, що пов'язані з порушенням їхніх прав;

8) інваліди Великої Вітчизняної війни та сім'ї воїнів (партизанів), які загинули чи пропали безвісти, і притримані до них у встановленому порядку особи;

9) інваліди I та II груп, законні представники дітей-інвалідів і недієздатних інвалідів I та II груп;

10) позивачі - громадяни, віднесені до 1 та 2 категорій постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи;

11) органи прокуратури - при здійсненні представництва інтересів громадян або держави в суді;

12) Антимонопольний комітет України та його територіальні відділення у справах, що вирішуються на підставі законодавства про захист економічної конкуренції та законодавства про здійснення державних закупівель;

13) Міністерство юстиції України - за подання позовів про відшкодування збитків, завданих Державному бюджету України внаслідок виконання рішень Європейського суду з прав людини, постановлених проти України;

14) позивачі - за подання позовів про уточнення списку виборців;

15) органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування - за подання позовів щодо спорів, пов'язаних з відчуженням земельних ділянок, інших об'єктів нерухомого майна, що на них розміщені, які перебувають у приватній власності, для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності;

16) військовослужбовці, військовозобов'язані та резервісти, які призвані на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори і проходять службу у військовому резерві, - за подання позовів, пов'язаних з виконанням військового обов'язку;

17) позивачі - за подання позовів про відшкодування збитків, завданих внаслідок неповернення у строки, передбачені договорами або установчими документами, грошових та майнових внесків, залучених до акціонерних товариств, банків, кредитних установ, довірчих товариств та інших юридичних осіб, які залучають кошти та майно громадян;

18) Пенсійний фонд України та його органи; органи Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття, Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України, Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності, Фонду соціального захисту інвалідів і його відділення;

19) громадські організації інвалідів (спілки та інші об'єднання громадських організацій інвалідів), їх підприємства, установи та організації, громадські організації ветеранів, їх підприємства, установи та організації - за подання позовів, з якими вони звертаються до суду;

20) органи праці та соціального захисту населення - за подання позовів щодо призначення і виплати всіх видів державної соціальної допомоги, компенсації, виплат та доплат, установлених законодавством.

Правила поведінки в суді

1. Встати при вході судді або колеги суддів до зали судового засідання та підводитися кожен раз, як до Вас звертається суддя, стоячи відповідати на запитання чи їх задавати.

2. Звертатися до судді словами "Ваша честь".

3. Ввічливо звертатися до учасників процесу (наприклад, використовуючи слова "пане...", "пані...", "шановний...", "шановна...").

4. Не перебивати суд та учасників процесу, якщо Ви хочете, щоб Вам надали слово - підніміть руку.

5. Коли Вам вкрай потрібно вийти із зали судового засідання, Ви можете заявити клопотання про призначення перерви у судовому засіданні.

6. Не сперечатися із судом.

7. Передавати судді документи та інші матеріали, що стосуються справи через судового розпорядника чи секретаря судового засідання.

8. Відповідати на питання правдиво, лаконічно, зрозуміло та голосно, щоб могли почути усі присутні у залі судового засідання.

Негативні наслідки порушення правил поведінки в суді

1. Попередження: за порушення правил поведінки у судовому засіданні.

2. Видалення порушника із зали: за порушення порядку після того, як суд виніс попередження.

3. Штраф або адміністративний арешт: за прояв неповаги до суду.

Як ознайомитися з матеріалами чи звукозаписом процесу?

1. Звернутися до працівника апарату суду з відповідним запитом.

2. Ознайомлення з матеріалами справи, чи прослуховування фонограм судових засідань може відбуватися лише в приміщенні суду та в присутності працівника апарату суду.

3. З матеріалів справи можна робити витяги та знімати копії (наприклад, за допомогою фотоапарата). Забороняється робити написи, видаляти окремі аркуші чи іншим чином їх пошкоджувати.

4. Ви маєте право отримати електронну копію запису судового засідання.

Як звернутися до суду?

1. Позовну заяву, скаргу, клопотання, чи будь-який інший документ Ви можете подати до суду Поштою:

Надсилайте документи як цінний лист із описом вкладення або рекомендований лист. Зберігайте документ, який отримаєте на пошті, що підтверджує відправлення документів.

ПАМ'ЯТАЙТЕ! Днем вчинення відповідної дії вважається день здачі документа на пошту, який визначається за поштовим штампелем, а не день надходження листа до суду.

2. Власноруч через канцелярію суду:

Ви можете передати документи у робочий час працівнику суду, який веде приймання вхідної кореспонденції та її реєструє. Візьміть з собою копію документа, який подаєте і попросіть працівника апарату суду поставити на ньому штамп із датою одержання та реєстраційним номером або видати відповідну довідку.

УВАГА! Суд не бере до розгляду анонімні звернення. Якщо Ви подаєте певне звернення в рамках справи, у якій відкрито провадження, на початку документа доцільно вказувати реєстраційний номер справи, що дасть можливість оперативно передати звернення до відповідного судді.

Як підготуватися до візиту в суд?

1. Візьміть з собою:

- а) документ, що посвідчує особу (паспорт чи інший);
- б) дрібні гроші для непередбачуваних витрат (копії судового рішення чи інше);
- в) кілька аркушів паперу чи блокнот та ручку або олівець;
- г) нотатки, які Ви робили під час підготовки до судового процесу;
- д) документи, які стосуються справи, інші докази;
- е) законодавство;

2. Бажано одягнути костюм чи інше ділове вбрання. Уникайте відвідування суду у футболці, шортах, іншому неділовому одязі.

3. Приходять до суду вчасно і бажано заздалегідь! Якщо Ви не можете прибути до суду - повідомте про це завчасно у письмовій формі.

Про що слід пам'ятати під час перебування у приміщенні суду?

1. В приміщенні суду перевести мобільний телефон в режим безшумного дзвінка.
2. Під час судового засідання краще телефон вимкнути повністю, оскільки ним користуватися не можна.
3. Поводитись спокійно і стримано.

4. Ввічливо ставитись до суддів, працівників апарату суду, інших відвідувачів суду, а також Ваших опонентів.

5. Уникати надмірних емоційних проявів (гніву, голосного сміху, плачу, крику тощо).

ПАМ'ЯТАЙТЕ! В суді працюють дві категорії фахівців: судді та працівники апарату суду. Суддям забороняється зустрічатися і спілкуватися з однією із сторін чи її адвокатом за відсутності іншої сторони чи її представника. Суддя не може коментувати факти справи, яку він розглядає. Тому не шукайте зустрічі з суддею в кабінеті чи коридорі. Допомогу в організаційних питаннях роботи суду Вам мають надати працівники апарату суду. Звертайтеся до них.

Як поводити себе під час слухання справи?

1. Заходити до зали судового засідання після запрошення судового розпорядника або секретаря судового засідання.

2. У цілях безпеки забороняється:

- а) приносити до суду вибухові, інші небезпечні речовини;
- б) розпивати у приміщенні суду алкогольні напої;
- в) палити, якщо для цього не відведено спеціального місця;
- г) перебувати у стані сп'яніння.

Як ефективно звернутись до Європейського суду з прав людини. Сім обов'язкових запитань щодо прийнятності

Європейська Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) вступила в силу щодо України 11 вересня 1997 р. З цього моменту кожен, хто вважає, що Україною було порушено його права і свободи, гарантовані Конвенцією, має можливість звернутись до Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ, Суд) із заявою щодо визнання відповідного порушення. З 1998 по 2006 р. 18860 таких звернень надійшло до Суду. З них у 260 справах було встановлено порушення Конвенції. 8709 справ було визнано неприйнятними. Інші справи або ще перебувають на розгляді Суду, або були знищені, оскільки заявники припинили листування з Судом чи з інших причин.

Чим зумовлена така значна кількість неприйнятних справ? Передусім, це низька обізнаність заявників із положеннями Конвенції, практикою ЄСПЛ та процедурою розгляду справ. Подання до Суду явно неприйнятною заявою означає, як для заявника, так і для Суду, згаяний час та марно витрачені ресурси. Для заявника це також дуже часто втрачена можливість визнання порушення його прав, гарантованих Конвенцією, та їх відновлення. Які ж основні помилки, що допускають заявники при зверненні до ЄСПЛ? Аби відповісти на це запитання, необхідно нагадати критерії прийнятності справ та окреслити той шлях, який проходить справа від її надходження до Суду і до моменту вирішення питання про її прийнятність.

1. Перш ніж звернутись до ЄСПЛ, слід відповісти для себе на низку запитань. Чи гарантується право, про порушення якого я скаржусь, Конвенцією і, якщо так, то якою її статтею? Аби відповісти на це запитання, слід добре знати практику Суду.

Відсоток заяв проти України, визнаних неприйнятними на цій підставі, досить невеликий. З-поміж основних звернень, визнаних неприйнятними, можна зазначити скарги про порушення виборчих прав на місцевих виборах; скарги, пов'язані з невивізанням проіндексованих банківських заощаджень Ощадбанком України (див. рішення про неприйнятність у справі *Gayduk and Others v. Ukraine*, nos. 45526/99 and foll., ECHR 2002-VI (extracts)); скарги колишніх військових на відмову перерахувати пенсію (див. рішення про неприйнятність у справі *Karuna v. Ukraine*, no. 43788/05) тощо.

З іншого боку, практика Суду не є стабільною і може змінюватись. Так, ще донедавна право на справедливий судовий розгляд, гарантоване ст. 6 Конвенції, не поширювалось на розгляд справ про прийняття на службу, кар'єрне зростання та звільнення державних службовців, які мали певні владні повноваження (зокрема, військових, працівників міліції, прокуратури тощо) (див. рішення у справі *Pellegrin v. France* [GC], no. 28541/95, ECHR 1999-VIII). Віднедавна цю практику змінено (див. рішення у справі *Vilho Eskelinen and Others v. Finland* [GC], no. 63235/00, ECHR 2007-...). Відтепер, якщо подібний спір підпадає під юрисдикцію національного суду, при його вирішенні гарантується право на справедливий судовий розгляд, гарантоване ст. 6 Конвенції.

2. Чи відбулись події, які, на мою думку, є порушенням положень Конвенції, після дати її вступу в силу щодо України, тобто після 11 вересня 1997 р.? З плином часу необхідність відповідати на це запитання зникає. Разом з тим, якщо частина подій все таки відбулась раніше зазначеної дати, слід звернутись до практики Суду і подивитись, як Суд вирішує питання прийнятності в такій ситуації. Наприклад, при скарзі на тривалість судового розгляду, якщо цей розгляд почався до 11 вересня 1997 р., Суд може взяти стан розгляду справи на цю дату до уваги, але не буде його враховувати при обчисленні тривалості всієї судової процедури аби визначити, була вона надмірною чи ні.

3-4. Чи є особа, яка звертається до ЄСПЛ, потерпілою від тих порушень, на які вона посилається? Чи відповідає держава за ті порушення, на які скаржиться особа? ЄСПЛ не розглядає скарги *in abstracto* або, так звані *actio popularis*. Заявник повинен показати, що оскаржуване порушення стосується саме його. Скарги на «несправедливі закони» та «неправову ситуацію» без доведення того, як ця ситуація безпосередньо порушує права та свободи заявника, Суд відхилить як неприйнятні. Так само, коли ймовірні порушення сталися внаслідок дій приватних осіб, держава не в усіх випадках може нести за це відповідальність. Так, наприклад, якщо заявник скаржиться на порушення його права власності, оскільки з приватної особи на його користь згідно з судовим рішенням стягнуті певні кошти, і це рішення не виконується, держава нести відповідальність лише за ефективність організації виконавчого провадження (див. рішення про неприйнятність у справі *Shestakov v. Russia*, по 48757/99). Відповідно до практики Суду держава не несе відповідальність за відсутність коштів у фізичних осіб та приватних юридичних осіб.

5. Чи вичерпав заявник всі наявні ефективні засоби захисту на національному рівні? Щодо попереднього прикладу таким засобом буде звернення до суду першої інстанції зі скаргою на дії чи бездіяльність виконавчої служби або з позовом до цієї служби про відшкодування шкоди (див. рішення про неприйнятність у справі *Dzizin v. Ukraine*, по. 1086/02). Щодо українських справ, то вичерпанням ефективних засобів захисту на сьогодні у більшості випадків у цивільних та кримінальних справах буде звернення до касаційної інстанції. Слід пам'ятати, що у певній категорії справ, вже розглянутих ЄСПЛ, констатовано відсутність на національному рівні ефективного засобу захисту. Так, Суд дійшов висновку, що в порушення ст. 13 Конвенції, яка власне і гарантує наявність такого засобу в Україні не має ефективного засобу захисту щодо надмірної тривалості судового розгляду (див. рішення у справі *Merit v. Ukraine*, по. 66561/01) та стосовно умов утримання ув'язнених (див. рішення у справі *Dvoynukh v. Ukraine*, по. 72277/01). Це є системні порушення, які Україною поки що не виправлені. Також у випадках невиконання судового рішення, коли боржником у справі є державний орган чи підприємство і невиконання рішення пов'язано з відсутністю фінансування, Суд визнав, що звернення зі скаргою чи позовом до Державної виконавчої служби України не є ефективним засобом захисту (див. рішення у справі *Voytenko v. Ukraine*, по. 18966/02).

6. Чи дотримано шестимісячний строк, наданий заявнику для звернення до ЄСПЛ? Цей строк починається з моменту вичерпання ефективних засобів захисту (наприклад, коли заявник дізнався про відхилення його касаційної скарги) або з моменту припинення відповідного порушення, якщо таких засобів немає. Так, якщо заявник скаржиться на умови утримання в СІЗО, шестимісячний строк починається з моменту виходу або переведення заявника з цього СІЗО. Слід також пам'ятати, що шестимісячний строк не підлягає поновленню чи продовженню.

7. Чи є заява обґрунтованою? Найяскравішим прикладом необґрунтованої заяви є, так звані, справи «четвертої інстанції», коли заявники, будучи просто невдоволені рішеннями національних судів, «оскаржують» такі рішення до ЄСПЛ. Головна мотивація цих заяв полягає в тому, що судові рішення у справі заявника є несправедливими, оскільки воно винесене не на його користь. При цьому зазвичай ніяк не обґрунтовується, які саме порушення ст. 6 Конвенції, що гарантує право на справедливий судовий розгляд, були здійснені національними судами. У багатьох випадках необґрунтованими можуть вважатись заяви, в яких повністю відсутнє документальне підтвердження слів заявника. Треба пам'ятати, що кожен факт, на який посилається заявник, має бути підтверджений документально.

Звичайно, в певних випадках у заявника виникають значні труднощі із наданням копій відповідних документів. Якщо державні органи не надають ті чи інші документи чи їх копії, необхідні заявнику для звернення до ЄСПЛ, це може бути розцінено як порушення ст. 34 Конвенції, яка передбачає право кожного на звернення до ЄСПЛ. Але і в цьому випадку слід надати підтвердження того, що державні органи відмовляють у видачі певних документів (копія звернення заявника до державного органу з офіційною відміткою про отримання цього звернення; копія відповіді тощо).

Окремо доцільно сказати про проблеми, пов'язані з оформленням звернення до ЄСПЛ. Певні недоліки такого оформлення, звичайно, не призведуть до визнання заяви непринятною, але можуть спричинити те, що розгляд заяви буде відбуватись значно довше.

Перше звернення до Суду може бути у вигляді звичайного листа, в якому, окрім бажання звернутись до ЄСПЛ, необхідно зазначити, хто є заявником, проти якої країни подається заява та в чому полягає ймовірне порушення Конвенції. Заяві буде присвоєно порядковий номер, який слід обов'язково зазначити при подальшому листуванні з Судом, і заявнику буде направлений формуляр заяви, який треба заповнити та направити до Суду. Примірник формуляру українською або російською мовою можна завантажити на сайті Суду (www.echr.coe.int). Всі розділи формуляру повинні бути заповнені, зокрема, має бути вказана країна, проти якої подається заява, та формуляр має бути підписаний заявником або представником.

В останньому випадку обов'язковим є надання довіреності. До формуляру повинні бути приєднані копії відповідних судових рішень, копії позовної заяви/скарги до суду, копії апеляційної та касаційної скарг з відміткою про її отримання судом, та копії інших документів, які мають відношення до суті звернення. Лише за наявності належним чином заповненого формуляру та копій всіх необхідних документів справа буде прийнята до розгляду, про що заявника буде повідомлено окремим листом. Прийняття справи до розгляду ще не свідчить про її прийнятність, як думає більшість заявників, а буде вирішуватись Судом безпосередньо під час її розгляду.

**КОНТАКТНА ІНФОРМАЦІЯ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ
ТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ**

- ОРГАНИ ВЛАДИ НАЦІОНАЛЬНОГО РІВНЯ

Президент України:

01220, м. Київ-220, вул. Банкова, 11, приймальня Адміністрації - 01220, м. Київ, вул.Шовковична, 12
Довідкова Адміністрації Президента України – (044) 255-73-33, <http://www.president.gov.ua/>

Кабінет Міністрів України:

01008, м. Київ, вул. Грушевського, 12/2, Телефон/факс: (044)254-05-84,
E-mail: pr@kmu.gov.ua, <http://www.kmu.gov.ua>

Верховна Рада України

Адреса: 01008, м.Київ, вул. Грушевського, 5
Приймальня громадян: 01008, м.Київ, вул. Банкова, 6-8 (5 під'їзд)
Веб-адреса: www.portal.rada.gov.ua

Генеральна прокуратура України:

01601, м. Київ; МСП-601, вул. Різницька, 13/15
Тел. 200-7662, факс: 280-2269, Web-сторінка: <http://www.gp.gov.ua/>

Центральна виборча комісія:

01196, м. Київ, пл. Лесі Українки, 1
тел. (044) 286-84-62, E-mail: post@cvk.gov.ua, <http://www.cvk.gov.ua>

Міністерство юстиції України:

01001 м.Київ, вул. Городецького, 13
Тел.(044) 278-37-23, факс (044) 271-17-83, e-mail - themis@minjust.gov.ua, <http://www.minjust.gov.ua>

Міністерство охорони здоров'я України:

01601, м.Київ, вул. Грушевського 7
Тел.(044) 226-22-05, Телефон «гарячої лінії»: (044) 200-07-80, факс (044) 226-22-05
e-mail - moz@moz.gov.ua, <http://www.moz.gov.ua>

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України:

01135, м.Київ, пр. Перемоги,10
Тел.(044) 486-24-42, (044) 226-26-61, Факс (044) 236-10-49,
e-mail - ministry@mon.gov.ua, <http://www.mon.gov.ua>

Міністерство оборони України

01021, м.Київ, вул. Грушевського 30/1
Тел. (044) 253-04-71
e-mail - priymalna_mou@mil.gov.ua, <http://www.mil.gov.ua>

Міністерство внутрішніх справ України:

01024, м.Київ, вул. Академіка Богомольця, 10
Тел. (044) 256-03-33, Факс (044) 256-16-33
e-mail - mvsinfo@mvsinfo.gov.ua, <http://mvs.gov.ua>

Служба безпеки України

приймальня: вул. Малопідвальна, 16, м. Київ, 01034), тел. 226-25-64, 256-97-32. www.sbu.gov.ua
Телефони довіри:
Центрального управління Служби безпеки України – 235-63-67
Довідкова телефонів Служби безпеки України – 256-93-33

- ОРГАНИ ВЛАДИ ОБЛАСНОГО РІВНЯ

Черкаська обласна державна адміністрація

18000, м. Черкаси, бульвар Шевченка 185
Черкаська обласна рада
м. Черкаси, бул. Шевченка, 185
<http://www.oda.ck.ua/>

ГУ МВС України в Черкаській області

18000, м.Черкаси, вул. Смілянська, 57
(0472) 39-35-28, факс 37-14-29
<http://www.cgz.ck.ua>, cgz_cherkassy@ukr.net

Управління по боротьбі з організованою злочинністю ГУ МВС України в Черкаській області
18000, м.Черкаси, вул.Благовісна, буд.189
+38(0472) 393-222 (опер.черговий), 45-73-19 (+факс)

Прокуратура Черкаської області
Адреса: 18015, м. Черкаси; бул. Шевченка, 286
Тел. (0472) 47-2237, факс: (0472) 36-1878

Державна податкова служба в Черкаській області
18000, м.Черкаси
вул.Хрещатик, 235
+38(0472)540531, 339134

Управління Державного департаменту України з виконання покарань
адреса: 18015, м. Черкаси, вул. Гоголя, 337
Телефон для довідок: (0472) 37-13-33, 33-98-60
факс: (0472) 33-98-60

- ОРГАНИ ВЛАДИ РАЙОННОГО РІВНЯ

Чигиринський район. Телефонний код - 0-230

Чигиринська районна рада

Голова районної ради – Совгира Ганна Михайлівна, тел.: (04730) 2-56-00
Заступник голови районної ради – Півторак Віктор Володимирович, тел.: (04730) 2-56-07

Чигиринська міська рада

Міський голова – Тимченко Сергій Олексійович, тел.: (04730) 2-57-32

Чигиринська райдержадміністрація

м. Чигирин, Черкаська область, вул. Богдана Хмельницького, 26 Україна, 20901
Телефон: (04730) 6-01-98, факс: 2-86-96, email: chyhyrinskarda@mail.ru

Чигиринська районна Рада

м. Чигирин, Черкаська область, вул. Богдана Хмельницького, 26 Україна, 20901

Телефон: (04730) 2-56-23, 2-56-30, email: ch.r.rada@bigmir.net

<http://www.chigirinrda.org.ua>

Чигиринський РВ УМВС

Начальник – Мандич Василь Володимирович - (04730)2-68-78
20901, м.Чигирин, вул.Б.Хмельницького, 55

Чергова частина - (04730)6-00-03, (04730)6-00-04

Прокуратура Чигиринського району Черкаської області

Адреса: 20900, м. Чигирин, вул. К.Маркса, 35-а
Телефон приймальні: 8-(04730) 2-58-65

Кам'янський район. Телефонний код - 0-232

Кам'янська районна рада

Голова районної ради – Таран Юрій Миколайович, тел.: (04732) 6-13-44
Заступник голови районної ради – Солошенко Микола Іванович, тел.: (04732) 6-13-68

Кам'янська міська рада

Міський голова – Гарнага Володимир Васильович, тел.: (04732) 6-17-77

Кам'янська районна рада

Поштова адреса: Черкаська обл., м. Кам'янка, вул. Леніна, 37

Електронна адреса: kamrayrada@inbox.ru. Телефон для зв'язку: (04732) 6-16-33

Голова районної ради – Таран Юрій Миколайович, тел.: (04732) 6-13-44

Заступник голови районної ради – Солошенко Микола Іванович, тел.: (04732) 6-13-68

Кам'янська райдержадміністрація

20800, м. Кам'янка, вул. Леніна, 37, тел/факс (04732)6-15-75, 6-13-74, 6-08-54

E-mail: kamyankarda@ukr.net, <http://kam.inf.ua/>

Кам'янський РВ УМВС

Начальник – Зубенко Володимир Михайлович - (04732) 6-16-51

20800, м.Кам'янка, вул.Пушкіна, 50

Чергова частина - (04732) 6-15-07

Прокуратура Кам'янського району Черкаської області

Адреса: 20800, м. Кам'янка, вул. Пушкіна, 5
Телефон приймальні: 8-(04732)2-11-58

- ОРГАНИ СУДОВОЇ ВЛАДИ

Верховний Суд України

01043 м. Київ, вул. П. Орлика, 4-а; тел. 253-33-13.

Інформаційно-довідкова служба: місто Київ, вулиця Пилипа Орлика 8.

Апеляційний суд Черкаської області

Адреса: 18000, м. Черкаси, вул. Гоголя, 316
Веб-сайт: <http://cka.court.gov.ua>, E-mail: inbox@cka.court.gov.ua
Телефони: (0472) 37-23-83

Платіжні реквізити для перерахування судового збору
Отримувач коштів УДКСУ у м. Черкаси

Код отримувача (код за ЄДРПОУ) 38031150

Банк отримувача УДКСУ у м. Черкаси

Код банку отримувача (МФО) 854018

Рахунок отримувача 31216206780002

Код класифікації доходів бюджету 220300001

Призначення платежу Судовий збір, за позовом _____ (ПІБ чи назва установи, організації позивача), Апеляційний суд Черкаської області (назва суду, де розглядається справа), код ЄДРПОУ 02894214 (суду, де розглядається справа)

При заповненні платіжного документа у графі «Код платника» платником судового збору – юридичною особою зазначається код ЄДРПОУ, а платником – фізичною особою – ідентифікаційний код, а при його відсутності, у зв'язку з релігійними переконаннями, зазначаються його паспортні дані.

Черкаський окружний адміністративний суд

Адреса: 18002, м. Черкаси, бульвар Шевченка, 245
Веб-сайт: <http://adm.ck.court.gov.ua>, E-mail: inbox@adm.ck.court.gov.ua
Телефони: (0472) 32-20-71, факс 32-20-77

Платіжні реквізити для перерахування судового збору

Отримувач коштів УДКСУ у м. Черкасах Черкаської області

Код отримувача (код за ЄДРПОУ) 38031150

Банк отримувача ГУДКСУ у Черкаській області

Код банку отримувача (МФО) 854018

Рахунок отримувача 31212206784002

Код класифікації доходів бюджету 22030001

Призначення платежу Судовий збір, за позовом _____ (ПІБ чи назва установи, організації позивача), Черкаський окружний адміністративний суд (назва суду, де розглядається справа), код ЄДРПОУ 35158674 (суду, де розглядається справа)

Кам'янський районний суд Черкаської області

Адреса: 20800, м. Кам'янка, вул. Пушкіна, 45
Веб-сайт: <http://km.ck.court.gov.ua>, E-mail: inbox@km.ck.court.gov.ua
Телефони: (04732) 6-22-41

Платіжні реквізити для перерахування судового збору

Отримувач коштів УДКСУ у Кам'янському районі Черкаської області

Код отримувача (код за ЄДРПОУ) 36775216

Банк отримувача ГУДКСУ у Черкаській області

Код банку отримувача (МФО) 854018

Рахунок отримувача 31219206700164

Код класифікації доходів бюджету 22030001

Призначення платежу Судовий збір, за позовом _____ (ПІБ чи назва установи, організації позивача), Кам'янський районний суд Черкаської області (назва суду, де розглядається справа), код ЄДРПОУ 02887734 (суду, де розглядається справа)

Чигиринський районний суд Черкаської області

Адреса: 20900, м. Чигирин, вул. Грушевського, 23
Веб-сайт: <http://cg.ck.court.gov.ua>, E-mail: inbox@cg.ck.court.gov.ua
Телефони: (4730) 2-90-17

Платіжні реквізити для сплати Судового збору

Номер рахунку 31216206700532

Код бюджетної класифікації 22030001

Отримувач платежу УДКСУ у Чигиринському районі Черкаської області

Код отримувача (код за ЄДРПОУ) 36783194

Банк отримувача ГУДКСУ у Черкаській області

Код банку отримувача (МФО) 854018

Код ЄДРПОУ Чигиринського районного суду 02885563

При заповненні платіжного документа у графі «Код платника» платником судового збору – юридичною особою зазначається код ЄДРПОУ, а платником – фізичною особою – ідентифікаційний код, а при його відсутності, у зв'язку з релігійними переконаннями, зазначаються його паспортні дані.

**ІСТОРІЯ УСПІХУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА
В АДВОКАСІ-КАМΠΑНІЯХ**

АДВОКАСІ

Пропонуємо вашій увазі декілька визначень Адвокасі

Адвокасі (представництво та захист прав та інтересів громадян) - це вид діяльності, за якої громадяни та громадські організації висловлюють занепокоєння щодо порушення своїх прав, а також вдаються до активних дій для їх захисту. Під Адвокасі як правило має ться на увазі різноманітна діяльність ОГС та громадськості, що призводить до позитивних змін у житті українських громадян. Практика адвокасі передбачає публічне висловлення громадянами проблемних питань, що їх непокоять, вимогу визнання їх прав, залучення громадян, ОГС, ЗМІ для впливу на прийняття рішень, які впливають на життя населення України.

Розроблено *UCAN*

Адвокасі – діяльність, спрямована на залучення громадян, ОГС, ЗМІ, представників органів влади, для ефективного впливу на владу задля створення законодавчо закріплених умов для захисту інтересів громадян і вирішення суспільних проблем на засадах загальнолюдських цінностей.

Розроблено учасниками Тренінгу з Адвокасі, проведеного Адвокасі Інститутом 19 вересня 2005 року

Адвокасі – активна діяльність громадян, направлена на досягнення позитивних змін в житті суспільства та встановлення соціальної справедливості, шляхом впровадження змін до законодавства, залучення широкого кола громадян до процесу прийняття рішень та контролю за їх виконанням.

Розроблено учасниками Тренінгу з Адвокасі, проведеного Адвокасі Інститутом 19 вересня 2005 року

СПІВПРАЦЯ З ДЕРЖАВНИМИ ОРГАНАМИ

60:00 на користь фермерів або історія про те, як херсонські фермери закріпилися на власній землі

В Херсонській області – як одній із сільськогосподарських в Україні – близько 3000 офіційно зареєстрованих фермерів, землевласників. Переважна більшість українських селян, що стають новими землевласниками завдяки земельній реформі, яка триває в Україні, це необізнані зі своїми правами та земельним законодавством люди. Часто стикаючись з такими проблемами як оформлення оренди, приватизація землі, статутні розбіжності, вони не знають як діяти, а звертатись до влади не вміють, або не хочуть. Це небажання насамперед обумовлене недовірою до посадових осіб органів державної влади та місцевого самоврядування, судів, прокуратури та інших органів, високим рівнем корумпованості цих органів, невірою в верховенство права в державі. Враховуючи той факт, що ця група громадян переважно люди з низьким рівнем доходів, вони не в змозі користуватись послугами кваліфікованих юристів, котрі знають земельне і аграрне право, із-за високої вартості цих послуг.

Відсутність можливості отримання юридичної допомоги стримувало розвиток фермерства, на допомогу яким прийшла Генічеська районна асоціація селянських фермерів та землевласників “Приазов’я”. „Відкриття безкоштовної юридичної консультації дало можливість новим приватним землевласникам, фермерам скористатись юридичними послугами, за які ці громадяни здебільшого не в змозі заплатити, не витрачаючи при цьому ще й додаткові гроші та час на пошук відповідних спеціалістів” – каже керівник проекту „Безкоштовна юридична консультація та третейський суд” Олена Меркулова.

Завдяки інформаційній кампанії в мас-медіа про проект довідалися в усіх районах Херсонської області. Один з перших хто звернувся за консультацією став Віктор Полещук, власник фермерського господарства „Зелений ранок”. Саме він став першим в області фермером, котрому вдалось приватизувати не родючий чорнозем, а 24 гектари пісків. Хоча місцева районна адміністрація у 2004 році відмовила Віктору Степановичу у приватизації земель, наданих йому понад десять років тому у постійне користування. Фермер звернувся до юристів проекту. Спільно написану позовну заяву про визнання відмови органу виконавчої влади на передачу земельної ділянки у власність недійсною отримав Цюрупинський районний суд. Рішенням районного суду Цюрупинську райдержадміністрацію було зобов’язано передати Полещуку Віктору безоплатно у власність земельну ділянку. Рішення суду було несподіваним для районної влади. Захищаючи честь мундиру, місцева райдержадміністрація подала апеляцію на рішення районного суду, але і в Херсонському апеляційному суді її чекала поразка.

Про успішний досвід Полещука довідалися інші фермери, котрі вирішили не пасти задніх і теж захищати свої права, вирішувати спірні питання.

„Нам вдалось досягти мети проекту – показати херсонським фермерам, що їх проблеми можна вирішити, в тому числі за допомогою суду. Завдяки прикладу Полещука, коли раз і назавжди було винесено рішення суду – що приватизація пісків – це законно, на Херсонщині почалась практика приватизації пісків. Однак важливо те, що тепер ні міська влада ні райдержадміністрація не відмовляють фермерам в приватизації такої землі. Завдяки проекту фермери також навчилися вирішувати й інші проблеми, використовуючи законодавство. Головне – завдяки нашій діяльності, представники влади зрозуміли, що заважати фермерам працювати не в їх інтересах. Ми сприяли проведенню діалогу.

Успіх проекту „Безкоштовна юридична консультація та третейський суд” – в продовженні його діяльності після фінансування. Уже після завершення Проекту, відбувся розгляд 54 судових справ. Генічеська асоціація фермерів та землевласників “Приазов’я” отримала не лише популярність серед фермерів, а й прибуток. Більшість фермерів усвідомили, що розв’язувати проблеми із професіоналами значно легше. Відтак чимало фермерів дали гроші на підтримку діяльності організації. За півроку було зібрано понад 3 тисячі гривень. Також фермери зацікавлені у продовженні видання щомісячного юридичного інформаційно-аналітичного бюлетеня „Землевласник”, 5 випусків котрого відбулось в рамках проекту.

Впродовж року діяльності проекту було надано понад 300 безоплатних консультацій, понад 60 справ розглянуто в суді, більшість з яких в Апеляційному. Головне - немає жодного програшу в суді. Власники землі почали укладати та реєструвати договори вже з третейськими застереженнями. Є приклад розгляду третейським судом справи між двома сільгосп підприємствами про визнання права власності на нерухоме майно. Юристи проекту провели 17 навчальних семінарів в різних районах Херсонської області. Отже фермерський рух на Херсонщині отримав дієву юридичну підтримку, завдяки якій фермерство зміцнило свої позиції.

Як громадська організація посприяла гуманізації кримінального права

У спадок від Радянського Союзу Україна отримала високий рівень ув'язнень. За офіційною статистикою в Україні, більше, ніж 200 тисяч людей утримуються у 179 виправних закладах, і ще 134 тисячі знаходяться під наглядом правоохоронних органів. У 2003 в Україні році кількість осіб позбавлених волі встановила 406 осіб на 100 000 населення. Українська влада намагається побороти проблему високого рівня злочинності шляхом гуманізації Кримінального Кодексу, зменшення термінів ув'язнення, та стимулює співпрацю між виправними закладами та громадськими організаціями з метою реабілітації засуджених. Проте ці заходи повністю не вирішують проблему злочинності та збільшення тюремного населення.

Складна соціально-економічна ситуація не сприяє зниженню росту злочинності, особливо серед неповнолітніх. На сьогодні, карні заходи є загальнопоширеним підходом до правопорушників в Україні. В той час як Нова Зеландія, Норвегія, Німеччина, Франція та Польща законодавчо включили до кримінального процесу, як альтернативу чи доповнення до системи правосуддя - програми відновного правосуддя. Саме відновне правосуддя дозволяє правопорушнику та потерпілому здійснити діалог та помириться без втручання судових структур і базується на принципах усунення завданої потерпілому емоційної, матеріальної та фізичної шкоди, та виринняття правопорушником відповідальності за скоєне, що особливо актуально для неповнолітніх.

Досвід багатьох країн, котрі впродовж 25 років розвивають відновне правосуддя (Restorative Justice), вирішив впровадити та поширити Український Центр Порозуміння (УЦП) в рамках проекту "Впровадження відновного правосуддя до правової системи України", мета якого запровадження новітніх підходів у здійсненні правосуддя задля його гуманізації та орієнтації на учасників кримінальної ситуації, відновлення порушених прав потерпілого та громади, сприяння ресоціалізації правопорушника.

Для втілення задумів УЦП встановив партнерські стосунки з Верховним Судом України, Міністерством внутрішніх справ, Генеральною прокуратурою України, Академією суддів України. Волонтери провели презентації програми примирення потерпілих та правопорушників (або медіація у кримінальних справах) в районних судах. Внаслідок цього було укладено угоду про співпрацю між Українським Центром Порозуміння та Дарницьким районним судом для впровадження пілотного проекту відновного правосуддя.

Проведено міжнародну конференцію "Формування української моделі відновного правосуддя", у якій взяли участь представники правової системи України, громадські організації, що розвивають практику відновного правосуддя та іноземні експерти з Польщі, Молдови, Росії та Великобританії (загалом 115 учасників). Результатом проведення цієї конференції стало поширення наявного в Україні досвіду впровадження програм примирення, формування рис української моделі відновного правосуддя та, що надзвичайно важливо, поширення та укріплення ідеї відновного правосуддя серед представників правової системи України та науковців.

Під час проекту створено професійну спільноту медіаторів, розроблено Етичний кодекс медіатора. Проект Центру вчить правопорушників відповідальності та допомагає зрозуміти наслідки вчинених ними дій. Завдяки процедурі медіації (програмі примирення потерпілих і правопорушників) кримінальні злочинці не тільки беруть на себе відповідальність за скоєний злочин, але й відшкодовують постраждалим завдану фізичну, матеріальну та емоційну шкоду. Для постраждалих цей процес – шанс висловити свої почуття та емоції, що викликані кримінальною ситуацією.

Завдяки зусиллям Центру, Верховний Суд України вніс до двох постанов своїх Пленумів - про розгляд судами злочинів скоєних неповнолітніми, а також про більшу увагу до прав потерпілих від злочинів - окремі статті, що рекомендують судам активніше використовувати інститут примирення, а також співпрацювати з організаціями громадського суспільства, які застосовують програми посередництва між постраждалими та неповнолітніми правопорушниками.

Таким чином Центру вдалося дати потужній поштовх гуманізації як кримінального права так і практичного судочинства в Україні. Верховний Суд рекомендував судам впроваджувати у своїй діяльності програми примирення потерпілих та правопорушників. Відновне правосуддя вже почали застосовувати в Україні, зокрема, 15 кримінальних справ, за злочинами скоєними неповнолітніми, було успішно вирішено завдяки медіації.

З Етичного кодексу медіатора "Українського Центру Порозуміння"

Медіація – це добровільний та конфіденційний процес переговорів, під час якого третя нейтральна сторона (медіатор) сприяє сторонам у пошуку взаємоприйняттого варіанту вирішення конфлікту. Медіація створює можливість як для потерпілого так і для правопорушника обговорити наслідки злочину, висловити свої почуття, отримати відповіді на свої запитання та взаємоприйнятну угоду щодо того, яким чином може бути усунено шкоду, завдану злочином.

Медіатор – посередник, який надає сторонам кваліфіковану допомогу у врегулюванні конфлікту шляхом переговорів.

Сторони (сторона) – сторони (чи одна з сторін), які бажають вирішити суперечку за участі Медіатора (посередника).

Чернівецька міська влада побачила в громадських організаціях партнера, спільно з яким легше вирішувати проблеми. Багаторічна співпраця розпочалась із фінансування соціальних проектів

Більшість соціальних міських проблем і після здобуття незалежності України влада в Чернівцях вирішувала не прислухаючись до голосу громадськості. Про те, куди дівались кошти із міського бюджету, закладені на вирішення найбільш нагальних соціальних проблем міста, міська громада не знала. Як наслідок, проблеми залишались, громадські ініціативи були поза увагою влади, котра не довіряла представникам громадськості. Як стверджують представники чернівецької громадськості: „Гроші розподілялись ручним методом: це мій знайомий, а цю людину я не знаю, тому вона не отримає допомоги від міської ради. „Цивілізованого” механізму розподілу коштів ніхто не застосовував, влада не бачила партнера в особі громадських організацій”.

Досвід демократичних країн, де існує механізм „соціального замовлення” - коли влада задовольняє потреби громади та надає послуги за допомогою неурядових громадських організацій - вирішили застосувати і в Чернівцях.

„Для того, щоб підтримати соціально важливі для міста Чернівців громадські ініціативи та створити прозорі і ефективні умови використання бюджетних коштів через залучення організацій громадянського суспільства, ми вирішили запровадити публічний соціальний тендер” – говорить Володимир Старик, голова „Українського Народного Дому в Чернівцях”. В рамках проекту проведено інформаційну кампанію в ЗМІ, навчання для представників ОГС з написання місцевих грантів та програм, а також видано брошуру "Як отримати місцевий грант в місті Чернівці?".

Така діяльність, висвітлена в місцевих та регіональних ЗМІ, заклала основу довіри у відповідальних працівників та депутатів Чернівецької міської ради. Як результат 31 березня 2005 року Чернівецька міська рада прийняла рішення про затвердження положення "Про міський конкурс соціальних проектів та програм неприбуткових організацій", рішення про склад конкурсної комісії за участю представників міської ради, депутатів та представників ОГС, а також вирішила виділити 60 тис. грн. на конкурс муніципальних проектів.

Запровадження публічного соціального тендеру, який був оголошений в пресі, це не лише демонстрація довіри влади до громадськості, це нові можливості для громади - коли кожен може подати свою заявку і має право відстояти свої позиції на засіданні конкурсної комісії.

Серед чотирьох переможців цьогорічного конкурсу - чернівецька міська громадська організація „Гільфе”, котра вже 15 років поспіль працює у Чернівцях, надаючи допомогу малозабезпеченим та самотнім громадянам. Щорічно чернівчани отримують від німецьких друзів з міста Шлюхтерна з групою „Акція допомоги Чернівцям” 25 тонн гуманітарної допомоги. Проблема була у відсутності коштів на доставку цієї допомоги тим, хто її потебував. Отримавши від влади майже 9 тисяч гривень на цю діяльність, організація стала спроможною забезпечити адресною гуманітарною допомогою 400-500 малозабезпечених мешканців Чернівців. За ці гроші буде проведено навчання волонтерів, які працюватимуть за цією програмою.

„Цьогорічний конкурс став початком перспективної співпраці між нами та громадськістю, котрій ми повірили та ініціативи якої фінансово підтримуватимемо щорічно надалі, зокрема, розширюючи тематику конкурсу муніципальних проектів” – каже Анатолій Мельник, начальник відділу міжнародних відносин та зв'язків з громадськістю міськвиконкому.

Значним успіхом регіонального громадського життя стало те, що завдяки ініціативі однієї громадської організації, яка змогла викликати на діалог та переконати міську владу Чернівці поповнили список міст, де міська влада пішла на співпрацю з громадськими організаціями, де у відносинах між владою та громадою зародилась довіра, почала укорінюватися прозорість.

ПОЛІПШЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ

Право піти в лазню або як в Луганську бездомні вирішували долю держави

Під час парламентських слухань з проблеми безпритульності у Верховній Раді України у 2004 році було оприлюднено шокуючі дані: близько 20 тисяч чоловіків та понад 3 тисячі жінок в Україні займаються бродяжництвом. З них 6% хворі на різні інфекційні захворювання (СНІД, туберкульоз, гепатит, тощо), близько 4% зловживають наркотиками, а 6% - хронічні алкоголіки. І це тільки офіційна статистика! Експерти ще більш песимістичні у своїх оцінках. Під час круглого столу в Луганську колишній начальник обласної міліції відзначив, що кількість безпритульних в одному тільки Луганську сягає 15 тисяч. Причому абсолютна більшість бомжів знаходяться у працездатному та репродуктивному віці. За даними опитувань найчастіше люди опинялись на вулиці, добровільно продавши своє житло з розрахунком купити нове або одержати стартовий капітал для відкриття власної справи, але з різних причин (нерідко з „допомогою” шахраїв) залишались без грошей. Не маючи засобів для існування, ці люди одночасно втрачали й всі соціальні гарантії, медичне обслуговування, можливість отримання соціальної допомоги від соціальних чи муніципальних служб.

Луганське військово-патріотичне об'єднання „Каскад”, у співпраці з Луганським міським управлінням праці та соціального захисту населення взялося за вирішення проблем безпритульності. Для родини Олександра Гізая, керівника об'єднання це справа сімейна, адже і його донька, і дружина опікуються бідолазами, наче рідними. Під час спільних виїздів зі спеціалістами районних відділів соціального захисту населення представники „Каскаду” демонстрували державним службовцям приклад надання соціальної допомоги, правових та медичних консультацій безпритульним громадянам. Знедолені отримували талони на послуги лазні, направлення на обстеження на туберкульоз та в шкіряно-венерологічний диспансер, а також інформацію про порядок відновлення паспортів, вакансії робітничих спеціальностей у міському Центрі зайнятості.

Паралельно „Каскад” підготував та провів всеукраїнський семінар, круглі столи та громадські слухання з проблем безпритульності, в яких взяли участь 50 представників державних служб взяли участь у цих заходах, а представники НУО з різних регіонів України, які мають чималий досвід у роботі з безпритульними, поділились своїми напрацюваннями. В результаті було підготовлено інформаційно-аналітичне повідомлення та звернення громадян до місцевих органів влади, щоб донести до урядовців проблеми безпритульних. На міському радіо вийшов цикл передач на тематику „Шлях до дому”. В ефірі виступили урядовці, представники НУО з інших міст розповідались історії громадян, які волею долі опинились на вулиці, пропонувались рекомендації як не потрапити у подібне становище. Програма стала ефективною профілактикою безпритульності в регіоні.

Безперечним успіхом стало те, що рішучим каскадівцям вдалося розтопити кригу байдужості з боку громадськості та місцевої влади і спонукати їх до практичних дій. Луганська рада прийняла міську програму соціальної допомоги особам без визначеного місця проживання з фінансуванням з місцевого бюджету на 2005 р., в яку закладено кошти на відновлення паспортів втраченим житло громадянам, що дало їм змогу скористатися своїми громадськими правами. Секретар міськвиконкому звернувся до державних служб міста з рекомендаціями сприяти вирішенню проблем безпритульних. Міський відділ охорони здоров'я почав сприймати бомжів як повноправних громадян. Одному з безпритульних державним коштом було зроблено операцію, вартість якої складала 900 гривень. Але найголовніше, самі люди з вулиці повірили, що вони здатні змінити своє життя: збільшилась кількість звертань бездомних за консультаціями до соціальних працівників та до медичних закладів. А найгучнішим заходом проекту став підготовлений „Каскадом” похід бездомних на голосуванні під час

Президентських виборів. Безпритульні відчули себе громадянами своєї країни, адже їх рішення впливало на політичне майбутнє країни.

Зміцнюємо громадянське суспільство, посміхаючись, або гумор як новий інструмент адвокати

Коли традиційні засоби громадянського представництва (адвокати) стають неефективними, кмітливі й винахідливі захисники громадських інтересів вдаються до інноваційних засобів адвокати. Так Тетяна Кирилова, голова проекту «Наше право», спрямованого на захист прав споживачів комунальних послуг у Луганську, що здійснюється «Асоціацією підтримки розвитку місцевого самоврядування» за підтримки UCAN, поділилася секретом блискучої перемоги над чиновницькою байдужістю до комунальних проблем.

Мешканці Луганського будинку, аварію в якому робітники комунальних служб ігнорували протягом 5 місяців, досягли бажаного результату єдиним листом. Але яким!

Меру міста, голові райдержадміністрації та начальнику державного комунального підприємства, яке за цей будинок відповідає, було надіслано запрошення на святкування 5-місячного ювілею течії холодної води у підвалі:

ЗАПРОШЕННЯ

Святкування призначено в ніч з 13 на 14 січня. До програми свята включено:

- обливання холодною водою за методом Порфирія Іванова,
  - дайвінг у підвалі будинку №14, - дружній заплив вільним стилем серед робітників домоуправління №3 (від першого під'їзду до четвертого),
  - народні ігри «Знайди півтора метри труби діаметром 50», «Приходьте післязавтра», «Сам такий», «Відключи воду чотирьом будинкам — і тобі нічого за це не буде»,
  - запускання паперових корабликів з заяв мешканців будинку №14 до Великої Вергунки вниз за течією,
  - вручення Почесної грамоти начальнику домоуправління №3 Толстих В.В. за виявлені стійкість та мужність у боротьбі з мешканцями будинку №14 та вагомий внесок в розвиток свого житлово-комунального господарства
- За словами Тетяни Кирилової, наступного ж дня працівники домоуправління навели лад у підвалі.

„Починаючи проект „Наше право“, я не думала, що за два місяці його зненавиджу. Був просто обвал негативної інформації, люди телефонували на «гарячу лінію» і говорили нам все, що мали б казати комунальникам. Більшість жителів були не готові взяти ініціативу до своїх рук і займатися проблемами свого житла, всі чекали, щоб хтось прийшов і зробив все, що потрібно. Але зараз, за 5 місяців, є позитивні зміни, є група активних мешканців кварталу, з якими ми працюємо як із партнерами”.

Тетяна Кирилова, Асоціація підтримки розвитку місцевого самоврядування, Луганськ.

За більш детальною інформацією звертайтеся, будь ласка, до Кирилової Тетяни, керівника проекту „Кампанія по захисту прав споживачів комунальних послуг Луганська "Наше право" міської громадської організації "Асоціація підтримки розвитку місцевого самоврядування”.

Контакти: (0642) 34-60-61, aprms@leasat.net, <http://aprms.iatp.org.ua/>

Школи лікує театр

За даними анкетування, проведеного „Міжнародною Амністією” серед школярів Макіївки, що на Донеччині, права дітей у школі систематично й грубо порушуються педагогами. 36% учнів зазначили, що вчителі постійно коментують на уроках обставини особистого життя учнів, розголошують дані з медичних карт дітей, 75% дітей відмітили дискримінацію за матеріальним становищем з боку вчителів, 80% респондентів відповіли, що зневага до людської гідності у школі трапляється постійно, а 56% дітей підвергалися фізичному приниженню з боку вчителів. Коментарі педагогів щодо даних цього опитування не відрізнялись різноманітністю: "Так, це трапляється. Але не в мене, а в моїх колег."

На щастя у Макіївці є кому постояти за права нового покоління. Місією громадської організації „М.А.Р.Т.ІН-клуб” є покращення становища дітей та молоді шляхом впровадження гуманістичних засад у соціальні інституції. Для того, щоб навчити дітей та молодь відстоювати свої права вони застосували унікальний психологічний прийом: інтерактивний форум-театр за зразком „Театру пригнічених” бразильського режисера Аугосто Боала. В цьому театрі інсценування проблемних життєвих ситуацій, коли акторами стають глядачі, надає змогу жертві приміряти на себе роль агресора, а агресору відчути себе в тілі жертви. Пошук можливих способів розв'язання конфлікту відбувається експромтом у ході вистави. Кожен може запропонувати свій варіант, одразу увійшовши в гру. Головне - ніхто не залишиться байдужим. В Бразилії цей метод використовувався для подолання соціальної напруги серед селян, а в Макіївці чи не вперше в світі такий засіб соціотерапії застосовано керівником „М.А.Р.Т.ІНу” Вікторією Федотовою для боротьби із порушенням прав учнів у школі.

Внаслідок діяльності проекту 159 учасників самокерованих груп навчилися методиці форум-театр, підготували 16 вистав про пригнічення дітей у межах шкільної системи та продемонстрували їх у таборі відпочинку для дітей-сиріт, школах, державних установах. 555 глядачів вистав прийняли участь у показах, отримали можливість дискутувати щодо представлених проблем, шукати і знаходити альтернативи їх вирішення безпосередньо під час вистав. Крім того відбулася інформаційно-просвітницька кампанія з подолання шкільного насильства за участі викладачів, митців, громадських діячів (48 ефірів на трьох FM-станціях, загальна аудиторія 500 000 слухачів). 90% учасників фокус-опитування засвідчують вдалість передач, обраної тематики, відмітили новизну розглянутих питань. Для більш ніж півсотні педагогів, батьків, чиновників, що опікуються освітою, було проведено заключний тренінг-семінар.

В підсумкових анкетах 5 фахівців-держслужбовцями сказали, що подивились на проблему правозахисту дітей у школі по-іншому, а міська Рада звернулася до організації „М.А.Р.Т.ІН” з проханням продовжувати роботу з педагогами. До проекту з інтересом долучилися робітники відділу у справах сім'ї та молоді, служби у справах неповнолітніх, адміністрації шкіл та інтернатів.

Основним результатом проекту стало розуміння педагогами наявних у школі проблем і необхідності змін: якщо на початку роботи більшість вчителів не могли визначити ані актуальності проблеми пригнічення школярів дорослими, ані актуальності проекту на дану тематику, то після проведення інформаційних кампаній і тренінгів, а

також показів форум-театру, 13% вчителів визначили як найактуальнішу - проблему виховання у школі, 90% педагогів відзначили, що у сучасній школі існує насильство як частина системи, а 26% зазначили, що атмосфера у класі залежить в більшості від вчителя. Але ще важливіше, що змінилося ставлення дітей: у 90% учасників самокерованих груп змінилося відношення до особистої гідності та до необхідності допомагати іншим відстоювати свої права.

Неповносправні в Україні – їхні права на відпочинок відстоюють громадські організації. Перші кроки до зміни законодавства та впровадження міжнародних стандартів уже зроблено

За європейською статистикою 8-12% в кожному суспільстві складають неповносправні. В Україні - це приблизно 5-8 млн., з яких 3,5 млн. інваліди. Неповносправні мають значно обмежені права та доступ до активного відпочинку і туризму порівняно зі здоровими людьми. Вся інфраструктура туристичного, готельного бізнесу, налаштована на обслуговування та задоволення потреб здорових людей. Жодна з туристичних фірм Західного регіону не декларує у своєму переліку послуг для неповносправних. Як правило, готелі чи турбази (окрім спеціалізованих за профілем курортів) не пристосовані для забезпечення комфортних умов цієї категорії громадян, не знають як це правильно робити, а й не мають відповідно навченого персоналу.

Це унеможливує досить значній категорії наших співгромадян доступ до простих речей як, наприклад, активний відпочинок в горах, заповідних територіях, національних парках чи відвідини інших міст. Так практично всі туристичні фірми, турбази, готелі ігнорують цю категорію населення і навіть не прагнуть щось змінити. (Не дивно, адже практично всі новобудови чи реконструкції, що відбуваються у даний час, не враховують потреб неповносправних).

Ситуацію ускладнює відсутність державної програми з забезпечення неповносправним рівного доступу до активного відпочинку та туризму. Про проблему ніхто не говорить, права неповносправних не є пріоритетом політики для державних чиновників.

Привернути увагу до проблеми забезпечення доступу до активного відпочинку чи туризму та ініціювати системні зміни, які б прискорили наближення України до міжнародних стандартів, вирішила громадська організація „Зелений хрест” зі Львова. До реалізації проекту „Забезпечення права на активний відпочинок для неповносправних України» було залучено в якості учасників близько 20 неповносправних на візках, до 40 глухих та до 30 незрячих осіб, близько 100 туристичних фірм та готелів, близько 30 громадських організацій неповносправних та до 30 представників влади з міських та обласних рад та адміністрацій Західної України.

В рамках проекту проведено шість круглих столів, на котрих представники влади, громадських організацій та туристичних фірм шукали шляхи розв'язання проблеми відсутності туристичного та відпочинкового сервісу для неповносправних.

Також „Зелений хрест” організував 2 літні інтеграційні табори для неповносправних, під час яких було відзнято 4 ролики соціальної реклами про активний відпочинок неповносправних. Поширення роликів соціальної реклами, створення веб-сторінки <http://www.gcs.org.ua/> на чотирьох мовах, котра постійно оновлюється цікавою інформацією, та активна кампанія в ЗМІ допомогли вийти проблемі за регіональні рамки.

Основними напрацюваннями проекту стала розроблена система вимог та знаків, рекомендацій для готелів та туристичних баз як працювати із неповносправними. Також видано посібник „Активний відпочинок та туризм для неповносправних” з методиками активного відпочинку та туризму для різних груп неповносправних, котрий було розповсюджено серед представників влади, туристичного бізнесу.

Підсумки проекту підбила міжнародна конференція, учасники якої - практики активного відпочинку, представники влади та туристичного бізнесу, міжнародні експерти - розробили пропозиції доповнень до існуючого законодавства, які гарантують доступ неповносправних до активного відпочинку. До кінця 2005 року, ці пропозиції повинні розглянути депутати Верховної Ради в рамках прийняття закону „Про сільський та сільський зелений туризм”. А от розроблені рекомендації щодо змін в законодавстві увійшли в указ президента України „Про забезпечення сприятливих умов життєдіяльності осіб з обмеженими можливостями” від 1.06.2005 року.

„Близько 50 років потрібно було Швеції, щоб всі об'єкти пристосувати для неповносправних, та повністю забезпечити права такої категорії людей. В Україні процес системних змін в державі, пов'язаних з акцепцією неповносправних як таких, котрі мають право на відпочинок серед природи чи туризм, розпочався на Західній Україні і вже сягнув Києва”, – каже голова „Зеленого хреста” Олександр Волошинський.

Шанс на майбутнє або як віл-інфіковані жінки Криму скористались можливістю народити здорових дітей

40 млн. людей у світі живуть з ВІЛ/СНІДом, щодня інфікується 14000 людей. З 1995 року Україна знаходиться в стадії епідемії ВІЛ-інфекції. Станом на 01.01.05, починаючи з 1987 року, в Україні офіційно зареєстровано 74 856 ВІЛ-інфікованих співвітчизників. Водночас за оцінками ООН, в Україні нараховується вже близько 500 тисяч людей, які живуть з ВІЛ/СНІДом, що складає приблизно один відсоток дорослого населення України, і ця цифра щороку зростає. Серед найбільш уражених регіонів: Донецька, Дніпропетровська, Одеська та АР Крим. Протягом 2004 року зареєстровано 12491 ВІЛ-інфікованих, в тому числі 2293 дитини. Жінки, вразливість яких у контексті епідемії обумовлюється як соціально-економічними проблемами, так і фізіологічними факторами, бояться стати матір'ю і як правило роблять аборт. Про досягнення медицини – антиретровірусну терапію, котра дозволяє ВІЛ-інфікованим мати здорову дитину, знає дуже мало жінок. Ситуація в Криму, одному з найбільш уражених регіонів, є однією з найгірших у країні.

ВІЛ-інфіковані жінки Криму навіть не чули про можливість народження здорової дитини завдяки застосуванню антиретровірусної терапії, тим більше не знали про можливість отримання цієї терапії на безоплатній основі. Не знали вони, що в бюджеті Міністерства охорони здоров'я Республіки Крим закладено 142 тис. гривень на закупівлю препаратів для антиретровірусної терапії. Держава, на жаль, не фінансує проведення інформаційно-просвітницьких кампаній. Як наслідок, тільки в Сімферопольському пологовому будинку №2 в 2002 році 116 ВІЛ-інфікованих народили дітей, третю частину з яких матері покинули. Більш, ніж 50 % з них не знали про можливості отримання безоплатної терапії та народження здорової дитини.

Доступ до інформації про можливість народження здорової дитини ВІЛ-інфікованими жінками громадськість Криму отримала, завдяки проекту Кримського благодійного фонду „Рука друга“.

Інформаційно-просвітницький буклет „Як ВІЛ-інфікованій матері народити здорову дитину?“ накладом 5000 примірників отримали гінекологи жіночої консультації Сімферополя, спеціалісти Центру охорони материнства та дитинства, сімферопольські поліклініки, лікарні. Примірники буклету можна знайти у магазинах, навчальних закладах, перукарнях.

ВІЛ-інфіковані жінки почали активно використовувати шанс на здорове майбутнє завдяки інформаційно-просвітницькій кампанії. Яскравий приклад - ВІЛ-інфікована студентська сім'я Олійникових із Сімферополя.

Тетяна, довідавшись про вагітність одночасно з тим, що вона ВІЛ-інфікована, хотіла зробити аборт. „Коли я побачила в університетській бібліотеці буклет, то зрозуміла, що у мене з'явилась надія. В центрі з боротьби зі СНІДом мені призначили сеанси антиретровірусної терапії“.

Тетяна народила сина Богдана. Сьогодні можна говорити про те, що маля – здорове. Це підтверджують багаторазово проведені тести. Правда, кінцевий діагноз буде поставлено, коли хлопчику виповниться 18 місяців, зараз йому 14.

„Під час роботи проекту ми також почали працювати із дільничними міліціонерами, котрі затримують жінок секс-бізнесу на трасах. Ми дали їм наші буклети, інформаційні листівки про можливості захисту від СНІДу. Як результат, вісім дівчат, затриманих на трасі, звернулись в центр. Наші інформаційно-просвітницькі буклети допомагають міліціонерам вести профілактичні розмови про захист від ВІЛ-інфекції“ – розповідає піар-менеджер проекту Ірина Іванченко.

Наразі, організація „Рука друга“ відкриває додаткові консультаційні пункти роботи з ВІЛ-інфікованими вагітними жінками, а також планує розширити географію діяльності резонансного проекту. Як стверджують в організації: „Народження здорових дітей від ВІЛ-інфікованих жінок – те, на що спрямована наша діяльність. Однак основна мета – це просвітництво здорових жінок, аби вберегти їх від інфекції“.

Просвітницько-інформаційна кампанія в рамках проекту Кримського благодійного фонду „Рука друга“ вселила надію в десятки, а може й сотні ВІЛ-інфікованих жінок, сімей, котрі мріють про здорових дітей. Вже за місяць кількість звернень ВІЛ-інфікованих жінок в Кримський республіканський центр з боротьби зі СНІДом зросла на 10-15 %, тому зацікавились також і журналісти. Матеріали про можливість для ВІЛ-інфікованих вагітних жінок народити здорову дитину, отримавши антиретровірусну терапію, почастішали в пресі, на телебаченні, радіо. Тільки за чотири місяці діяльності на облік для отримання антиретровірусної терапії стало 48 жінок. Сьогодні можна сказати, що 44 з них народили абсолютно здорових дітей. Загалом за півтори року із 416 дітей інфікованих жінок 200 народилось здоровими в Криму.

ГРОМАДСЬКИЙ АКТИВІЗМ

Висока журналістика” – шлях до соціальної відповідальності

На першій сторінці газети "Вгору" можна знайти амбіційний девіз "висока журналістика", що повністю відображає зміст газети, де є все: від аналітичних статей та розслідувань до новин з відусіль, репортажів, фотонарисів, інтерв'ю з цікавими людьми, коментарів відомих політиків, посадовців. Прочитавши заголовки, відразу стає зрозумілим на кого газета спрямована: "Херсон в обіймах мафії", "Що приховує прокуратура області?", "Діти знову в моді". "Вгору" – одна із трьох найпопулярніших видань в Херсонській області. Газету створюють 2 громадські організації: Херсонський обласний Фонд милосердя та здоров'я (ХОФМЗ) та Херсонська міська Асоціація журналістів "Південь".

10 000 примірників громадсько-політичного незалежного тижневика "Вгору" не залежуються ні на полицях кіосків, ні у вуличних розповсюджувачів: газета виходить у четвер, а вже в неділю купити її неможливо. Досягти такого попиту вдалось завдяки об'єктивності, збалансованості, політичній незаангажованості та доступності. Майже за 5 років нелегкої праці колективу вдалось перетворити газету із джерела інформації на засіб захисту прав людей, вирішення проблем регіональних громад.

"У 1998 році, коли почала виходити газета "Вгору", ті ЗМІ, які були в Херсонській області, подавали необ'єктивну інформацію, особливо стосовно прав людини. Погляди в газетах були надто гнітючими, не показували шляхів вирішення проблем, не викривали корупційних діянь. Журналісти не розповідали, як протидіяти порушенням прав людини, корупції, як впливати на владу. До того ж, журналісти в області не мали уявлення, що таке третій сектор і як він працює" – пояснює шеф-редактор газети Алла Тютюнник, член Національної спілки журналістів України, член правління асоціації журналістів "Південь", президент ХОФМЗ.

Підхід та принципи газети "Вгору" суттєво відрізняються від місцевої преси. "Вгору" дала можливість громадським організаціям регіону показати, що можуть люди, якщо вони об'єднуються, як можна вирішувати проблеми згідно закону. Завдяки підтримці Фонду Чарльза Мотта та UCAN у 2003-2004 роках "Вгору" збільшила наклад, створила нові рубрики, більше уваги змогла приділяти тривалим і затратним журналістським розслідуванням, проведенню кампаній адвокати, зміцніла організаційно (запрацював рекламний відділ та відділ розповсюдження). Саме ця підтримка дала можливість газеті стати на ноги, наблизити її до самоокупності. Колектив газети жодного разу не взяв гроші готівкою за рекламу, не друкує рекламні статті без позначки "на правах реклами", не виконує "брудних" політичних замовлень. Хоча під час останніх виборів не раз телефонували, приходили гінці від різних штабів та пропонували великі гроші за маніпулятивні статті.

Газеті довіряють громадяни, котрі приходять до офісу видання по допомогу, звертаються за консультаціями, пишуть листи. Зокрема, нещодавно 6 дільничних міліціонерів розказали про неподобства в міліції: як керівники їх змушують підкидати наркотики, зброю людям, щоб покращити показники розкриття злочинів. Також захисту в редакції шукають лікарі, прокурори, бізнесмени, які не хочуть більше давати і брати хабарі, які хочуть будувати правову державу. Для ХОФМЗ газета – це можливість отримувати запити, більше допомагати людям.

2 жовтня 2006 року "Вгору", детальнішу інформацію про котру ви можете знайти на сайті видання www.vgoru.org, святкуватиме 5-ту річницю з часу заснування. Невелика коаліція, заснована для боротьби з

корупцією, здійснення розслідувань, кампаній з адвокати, сьогодні налічує 9 організацій-членів. А газета відважно захищає права громадян, які бачать в газеті друга та джерело хороших порад.

За підтримки UCAN в Херсонській області створено консультативно-інформаційно-експертний Центр Адвокати, який постійно надає допомогу партнерським НДО, а також активним групам громадян, готувим створити власні організації та приєднатися до Мережі адвокати-НДО. В Херсоні також розпочав роботу Південноукраїнський регіональний Центр Адвокати, який надає широкий спектр послуг громадянам та ОГС Херсонської, Миколаївської областей та Республіки Крим, забезпечує постійний обмін інформацією між успішними ОГС України у галузі адвокати.

Трамплін для молоді

Як відомо, молоді завзяття й енергії не позичати. Але для того, щоб вирішувати проблеми своєї громади, принаймні на місцевому рівні, відстоювати власні інтереси та ініціювати в суспільстві системні, незворотні зміни однієї рішучості замало - потрібен досвід і знання.

Всеукраїнська молодіжна організація "Молодь може" поставила собі за мету спрямувати бурхливу енергію молоді на здійснення позитивних змін у суспільстві. „Молодь може” прагне засобами освіти та надання практичного досвіду зробити активну українську молодь спроможною ініціювати та здійснювати такі зміни. Першим кроком на цьому шляху є щорічний літній табір «Rah-rah», що триває тиждень і збирає близько 100 мотивованих та небайдужих молодих людей з усієї України. Кожен з них проходить інтенсивне тренування, обравши на свій смак 5 з 10 доступних класів: „лідерство”, „громадська відповідальність”, „журналістика”, „гендерні питання”, „статеве здоров'я”, „критичне мислення”, „спорт”, „екологія”, „толерантність” чи „дебати”. Молоді люди беруть участь у вправах з командної співпраці та отримують основні навички з розробки та реалізації проектів від визначення та аналізу проблеми до контролю та оцінки. Вони разом планують проекти, які по поверненню додому здійснюють у своїх громадах.

Цьогорічний табір відзначився цікавою новацією. Метою було поставлено подолання стереотипів та бар'єрів між учнями та педагогами. Його організатори запросили 60 вихованців дитячих будинків, дітей з малозабезпечених сімей та їх вчителів. Протягом 8 днів, що діти провели в таборі, очі дітей змінювалися буквально на очах – стільки в них з'явилося життєвої енергії та завзяття. Діти повірили у власні сили. Вони прагнули вчитись і творити, щоб повернутись з табору вже молодими лідерами, активними і повноправними членами суспільства. Вони впевнені, що тепер все зможуть. І хіба можна їм не вірити?!

„Найважливіше в таборі це - навчити молодих українців вирішувати маленькі проблемки своєї спільноти, свого регіону власними силами”, - відзначає чарівна і натхненна директорка табору Катерина Арданян. Після табору його учасники не лише працюють окремо або групами над покращенням життя у своїх громадах орієнтуючись при цьому на вирішення проблем, які вони визначають самі. Хлопці та дівчата також відвідують подальші семінари та інтенсивні тренінги з менеджменту проектів: вони стають членами існуючої в рамках програми мережі, що дає можливість обмінюватись досвідом та інформацією. Охоче бувають на таких семінарах й тренінгах, беруть участь у впровадженні проектів навіть молоді люди, які раніше ніколи не брали участі у таборі. Понад 50 юнаків та дівчат долучились до впровадження проектів по всій Україні на волонтерських засадах.

Одним з найуспішніших проектів минулого року стала акція молодих киян, які проводили з малюками із дитячого притулку заняття з різних тем та святкові заходи. Протягом дії проекту до дитячого будинку було передано біля 100 книжок, фотокамеру та фільми, а напередодні Дня Святого Миколая вдалося зібрати для сиріт 80 кілограмів одягу та іграшок, а також грошову допомогу від меценатів. І це тільки один з 14 успішно реалізованих впродовж року проектів, котрі охопили більше ніж 1100 людей по всіх регіонах України, надавши молодим українцям практичний досвід у розбудові громадянського суспільства й посприяли змінам на краще у місцевих громадах.

Українські Карпати під захистом громади

Карпати - унікальна гірська екосистема довжиною 1500 км, котра об'єднує сім країн. Екологічна ситуація найбільш несприятливою є саме в Українській частині Карпат, знаних в світі страшними повеннями 1998 та 2001 років. Нелегальні вирубки лісу, забруднення ґрунтів отрутохімікатами, рік сміттям, складування небезпечних токсичних відходів без дотримання еколого-санітарних норм, відсутність дієвих заходів зі збереження унікального біорізноманіття – саме такі проблеми довкілля гірські мешканці не вирішували через бідність та нужденне соціальне становище, високий рівень безробіття та низький рівень екологічної свідомості, обізнаності про свої права. Ускладнювало ситуацію недосконала природоохоронна та самоврядна законодавча база, відсутність механізмів для ефективної охорони довкілля, як наприклад система штрафів, ефективна діяльність громадських інспекторів, сильна централізація влади. Все це призвело до відсутності ініціатив та інертності мешканців, котрі не усвідомлювали важливості особистої участі у покращенні довкілля та власного життя, не мали навичок, знань, інформації щодо вирішення проблем.

Об'єднати зусилля місцевих громад та залучити їх до активного вирішення проблем Українських Карпат взялось регіональне молодіжне екологічне об'єднання „ЕКОСФЕРА” в рамках проекту "Захистимо Карпати зусиллями громади".

Створення інформаційно-консультативної мережі територіальних громад Карпатського регіону спонукало громади до вирішення місцевих проблем довкілля на базі місцевих ресурсів. У чотирьох гірських областях - Закарпатській, Львівській, Чернівецькій та Івано-Франківській - було відібрано активних та зацікавлених представників місцевого самоврядування, сільських шкіл, громадських організацій, журналістів. Учасники інформаційно-консультативної мережі збирали, аналізували та поширювали об'єктивну інформацію про стан довкілля на місцях, робили фото та відео зйомки. Зібрану інформацію про проблеми і стан довкілля Карпат розповсюджували через регіональні ЗМІ. Результатом широкої інформаційної кампанії стало 20 радіопередач, 8 телепередач, 37 газетних статей. Підтримка ЗМІ надихнула мешканців до активності, влада отримала поштовх до дій.

Окрім цього на основі відзнятого відеоматеріалу створено 10 навчальних фільмів про проблеми Карпат, також видано і поширено чотири випуски інформаційно-аналітичного бюлетеню "ГРОМАДА".

В рамках проекту „ЕКОСФЕРА” провела три дводенні семінари для представників територіальних громад на теми "Доступ до екологічної інформації та захист екологічних прав громадян", "Досвід вирішення проблем довкілля у громадах Карпатського регіону", "Громадський моніторинг стану довкілля". Юридичні консультації (дванадцять за окремими зверненнями, решта – у ході консультування при проведенні кампаній з громадянського представництва) з екологічного законодавства сприяли підвищенню правової обізнаності гірського населення.

В результаті проекту було вирішено актуальні проблеми довкілля у 23 громадах Карпатського регіону, зокрема, припинено експлуатацію двох бітумних баз райавтодорів у селі Лісна Тарновиця на Івано-Франківщині, виділено кошти на контейнеризацію пестицидів райдержадміністрацією у закарпатському селі Рокосово, вирішено конфлікт між громадою села Липовець і лісництвом на Закарпатті.

Успіхом стало те, що проект дав поштовх громадам до розроблення місцевих стратегій сталого розвитку, написання проектних пропозицій в різні фонди, спрямовані на розвиток територіальних громад (розвиток сільського зеленого та екологічного туризму, каналізування гірських сіл інноваційними способами, використання "зеленої" енергетики, розвиток та просування "місцевого продукту"). В ході проекту були напрацьовані пропозиції представників територіальних громад (сільських голів, депутатів, сільської інтелігенції) до Верховної Ради України стосовно посилення власної дохідної бази місцевого самоврядування, підвищення ролі місцевих податків і зборів у формуванні бюджетів місцевого самоврядування для вирішення соціальних проблем та проблем довкілля. Підготовлений аналітичний документ, котрий містить 12 пунктів пропозицій для розгляду.

Джерела надії

Тільки за офіційною статистикою близько 3% дітей в Україні потребує психіатричної допомоги (загалом, майже 300 000 українців живуть з діагнозом «розумова відсталість»). На відміну від більшості країн західної демократії, наша держава пішла шляхом їхньої ізоляції від суспільства, відриваючи дітей від батьків: нормативно-правова база не гарантує альтернатив інтернатам (де в одній кімнаті мешкають по 7-9 осіб).

„Якщо суспільство вирішить ізолювати всіх людей не таких як інші, з певними порушеннями, то в суспільстві просто не вистачить людей, які будуть опікуватись ними. Не вистачить санітарів, лікарів, не вистачить ніяких грошей навіть у найбагатшому суспільстві. Єдиний вихід – навчитися жити разом”, впевнений лікар-психіатр Ігор Марцинковський.

З ініціативи благодійного товариства «Джерела», очолюваного Раїсою Кравченко, 60 громадських організацій об'єднались у «Коаліцію захисту прав інвалідів і осіб з інтелектуальною недостатністю» для розробки альтернативної щодо урядової Програму заходів. Під час спільної Робочої наради ОГС України, Росії, Білорусі, Молдови в місті Євпаторія, вперше на офіційних засіданнях в одному залі працювали представники міністерств України, керівники ОГС України та країн СНД, інваліди з розумовою відсталістю, їхні батьки й опікуни. До цього часу, як правило, люди з розумовою відсталістю не брали участь у процесах прийняття рішень щодо їхньої долі, більше того, цих людей намагалися приховати від суспільства і не допускали на такі високі зібрання. Участь самих інвалідів та їхніх батьків у засіданні такого високого рівні стала значним успішним кроком у напрямку реалізації їхніх прав, інтеграції в суспільство.

У розробленому плані, розрахованому на 2005-2008 роки, передбачено створення центрів підтримки родин, в яких виховувалися б хворі хлопці та дівчатка, надання медичних, юридичних консультацій, тимчасовий догляд і професійна допомога, а також створення міні-гуртожитків сімей з дітьми-інвалідами з розумовою відсталістю - альтернативи інтернатам. Пропозиції по захисту інтересів інвалідів з інтелектуальною недостатністю подано на розгляд ООН з метою змусити українських урядовців опікуватись проблемами хворих, хоча б із сорому перед світовою спільнотою. Вже є результати у столиці: Київською затверджено подану «Джерелами» Концепцію про створення в межах Києва комплексної програми соціальної реабілітації розумово відсталіх дітей, передано в оренду товариству приміщення для створення міні-гуртожитку і денного центру працевлаштування інвалідів. Ці приміщення облаштовані за допомогою підприємців з Німеччини та Нідерландів, які привезли 14 комплектів меблів з готелів, а студенти з Голландії влітку безкоштовно працювали будівельниками. У кімнаті гуртожитку інваліди проживатимуть по одному або ж по двоє, адже не виключено, що дехто з них захоче одружитись. Фінансування закладу зі столичного бюджету передбачено міською п'ятирічною комплексною програмою "Турбота". Тепер зусилля «Джерел» та Коаліції спрямовані на поширення успішного досвіду по всій країні

Загалом, проект, реалізований «Джерелом», виконав надзвичайно важливу місію, змусивши чиновників, від діяльності чи бездіяльності яких залежить доля знедолених, опікуватись проблемами дітей-інвалідів.

При розробці посібника використано матеріали:

- "Мережі громадянської дії в Україні" (UCAN) - <http://ucan-isc.org.ua>
- адвокатське об'єднання «ЗАХИСТ ПРАВА» - www.zahist-prava.com.ua
- юридичного ресурсу - <http://jurist-blog.com.ua>
- посібника "Порядок звернення до органів державної влади та місцевого самоврядування". Об'єднана асоціація студентів-юристів Закарпаття, Ужгород, 2009

Комітет виборців України Черкаська обласна організація

Черкаська обласна організація Комітету виборців України – незалежна громадська організація, нейтральна до політичних партій та виборчих блоків

Місія ЧОО КВУ - активізація громадянської позиції мешканців Черкаської області, залучення їх до участі в управлінні на місцевому і державному рівні, реалізації і захисті своїх конституційних прав

Завдання ЧОО КВУ – захист виборчих прав громадян, всебічне сприяння відкритості, чесності, демократичності проведення виборів.

Напрямки діяльності ЧОО КВУ:

- діяльність пов'язана з виборчими проектами;
- загальна діяльність ЧОО КВУ на всеукраїнських виборчих кампаніях;
- діяльність спрямована на підтримання взаємозв'язку між виборцями та органами влади;
- діяльність пов'язана з соціально-правовими і моніторинговими проектами;
- діяльність спрямована на розвиток місцевого самоврядування;
- діяльність пов'язана з інформаційно-аналітичними проектами;
- діяльність спрямована на розвиток громадянського суспільства.

Наша адреса:

18000, м. Черкаси, вул. Ільїна 266/2, к.1, або 18000, м. Черкаси, а/с 106
тел. (0472) 368547; електронна пошта: cvu@uch.net, cvu_ck@ukr.net

Видання даного посібника стало можливим завдяки грантовій підтримці в межах проекту "Мікрогранти для адвокаційних громадських ініціатив Черкащини", який виконується Товариством фахівців з промислового менеджменту за фінансування Міжнародного Фонду "Відродження".

Думки висловлені в посібнику не обов'язково відображають погляди ЧОО КВУ, представників Товариства фахівців з промислового менеджменту та Міжнародного Фонду "Відродження".